

”En ryggradslös lag?”

Om LSS-besvär hos länsrätten rörande personkrets tre.

Examensarbete i: Social omsorg

Nivå: C

Högskolepoäng: 15 hp

Program/utbildning: Kandidatprogrammet med inriktning mot social omsorg

Kurskod: SCA004

Datum: 21/6-2010

Författare: Pia Ekman och Kristian Josefsson

Handledare: Osman Aytar

Examinator: Pia Käcker

Sammanfattning

Vårt syfte med denna studie var att undersöka de besvär som nått länsrätten rörande mål inom ”Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS” för personer tillhörande personkrets tre, som ansökt om insatsen personlig assistans. Vi har samlat in 280 besvär från sju olika länsrätter och utifrån vårt urval, valdes 19 stycken besvär ut.

Dessa 19 besvär blev utgångspunkten för vår studie och dessa har tolkats utifrån Foucaults och Skaus tolkningsramar kring makt samt Paynes sociala konstruktivism för att försöka besvara de tre frågeställningarna: Hur behandlas besvär hos länsrätten? Vilka typer av fall leder till besvär? Vilka är skillnaderna och likheterna mellan besvären? Dessa frågor har besvarats en efter en i systematisk ordning. Resultatet visar att de besvär som innehåller intyg från arbetsterapeut eller sjukgymnaster är de besvär som får rätt mot kommunen i länsrätten. Vidare har vi även funnit nytt tema i vår studie som handlar om klientifiering bland de som söker insatser inom LSS personkrets tre. Det nya temat påvisar att individer ofta klientifierar sig själva för att få ta del av välfärdsstatens hjälpapparat, de förstärker sina funktionsnedsättningar.

Nyckelord: Länsrätten, kommunen, LSS, besvär och intyg.

Abstract

The purpose of this study were to examine the appeal that reaches the county administrative court regarding cases within The law of support and service to some disabled (LSS) the third “alternative” with the effort personal assistant. We have gathered 280 cases from seven different county administrative court and from our selection 19 of the cases remained.

These 19 cases became our starting point for our study and they have been interpreted through Foucault’s and Skau’s interpretation frame regarding power and Payne’s social constructivism to try and answer our three questions at issue: How are the cases being handled by the county administrative court? What kind of cases leads to appeal? What similarity and differences are there between the cases? These questions have been answered one by one in a systematical order. Our result shows, among other things, that cases that involve certificates from occupational therapist or physiotherapist are the cases that win against the municipality in the county administrative court. Further we have found a new theme in our study regarding clientification among them who apply for efforts within LSS and “alternative” three. The new theme shows that individuals often clientifies themselves to be able to take part of the wellfairstates aid, they enhance their disabilities.

Keywords: County administrative court, municipality, LSS, case and certificates

Innehållsförteckning

1	Introduktion	3
1.1	Bakgrund	3
1.2	Syfte och frågeställningar	4
1.3	Centrala begrepp	4
1.4	Disposition	5
2	Tidigare forskning	5
2.1	Kamp för delaktighet	7
2.2	Vikten av en tydlig lagstiftning	7
2.3	Paradoxer	8
2.4	Vikten av tillgång till social service	9
2.5	Sammanfattning	10
3	Teoretiska tolkningsramar	10
3.1	Makt enligt Foucault	10
3.2	Makt enligt Skau	11
3.3	Social konstruktivism	11
4	Metod	12
4.1	Val av metod	12
4.2	Datansamling och genomförande	13
4.3	Databearbetning och analysmetod	13
4.4	Validitet och reliabilitet	15
4.5	Etiska frågor	15
5	Resultatredovisning och Analys	16
5.1	Hur behandlas besvär – från handläggning till länsrätt?	16
5.2	Vilka typer av fall leder till besvär?	19
5.2.1	Psykiska funktionsnedsättningar	19

5.2.2 Medicinska funktionsnedsättningar.....	19
5.2.3 Fysiska funktionsnedsättningar	20
5.3 Skillnader och likheter	22
5.4 Att konstruera en klient	25
6 Slutdiskussion.....	28
Metoddiskussion.....	28
Hur behandlas besvären?.....	29
Vilka typer av fall leder till besvär?	30
Likheter och skillnader	31
Klientifiering	33
Framtida forskning	34
Referenser	
Bilaga ett	

1 Introduktion

1.1 Bakgrund

1988 tillsattes en utredning av regeringen med en uppgift, att utreda frågor rörande det samhällsstöd funktionsnedsatta personer erhöLL. Flera betänkanden lämnades och det gemensamma för dessa var att omfattande brister fanns då det rörde till exempel delaktighet, självbestämmande och insatsernas innehåll (Socialstyrelsen, 1994).

Olika kommuner och landsting erbjöd olika saker och stödet varierade. Gemensamt för betänkandenas slutsatser var att tillgängligheten behövde ökas för att försöka skapa jämlikare livsvillkor samt att genomföra större samhällsförändringar för att uppnå delaktighet för de funktionsnedsatta. 1993 klubbade riksdagen igenom förbättringar för personer med funktionsnedsättningar. Det är den lag som idag heter Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). LSS skapade nu förutsättningar som ej tidigare funnits för personer med funktionsnedsättningar (Socialstyrelsen, 1994).

I den nya LSS-lagen framlades tre olika personkretsar. Den första är personkrets ett och inkluderar ”Personer med utvecklingsstörning och personer med autism eller autismliknande tillstånd” (Gregow, 2007, s. B996). Den andra inkluderar ”Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom” (Gregow, 2007, s. B996). Den tredje inkluderar personer med varaktiga funktionsnedsättningar och dessa kunde vara fysiska eller psykiska. För att räknas in i den tredje personkretsen får funktionsnedsättningen ej heller bero på det som anses vara det normala åldrandet samt att funktionsnedsättningen måste ge den enskilde stora problem genom att det förorsakar svårigheter i det dagliga livet. Dessa svårigheter måste vara betydande. Om en person inkluderas har denne ett stort behov av stöd och service (Gregow, 2007).

En person som ansöker om personlig assistans enligt LSS 9§2 kap blir föremål för en utredning av en LSS-handläggare som utreder den enskildes behov. Denne har mandat att pröva om den enskilde har rätt till den begärda insatsen. ”När offentliga myndigheter utövar makt över enskilda benämns detta ofta som myndighetsutövning...” (Staaf, A., Zanderin, L., 2007). s. 56). Handläggningen är genom detta en tydlig form av myndighetsutövning som regleras i Förvaltningslagen. Den LSS-handläggare som tar emot en ansökan beslutar om utredning skall inledas eller ej, den enskilde underrättas när utredningen inleds och ett godkännande av informationsinhämtning begärs. Detta för att LSS-handläggaren skall ta del av viktig information rörande den enskilde. All information som insamlas och dokumenteras under utredningen har den enskilde rätt att ta del av och det beslutet som tas skall meddelas den enskilde (Davidsson, 2007).

Då en person fått avslag på sin ansökan om personlig assistans av LSS-handläggaren kan individen som ansökt besvara till kommunen och länsrätten. Först får den enskilde skicka in sina åsikter på den utförda utredningen och kommunen får då sedan möjlighet att ändra sitt beslut. Om kommunen då bortser från detta skickas besväret till länsrätten. Detta är den första instansen att sända besvär till bland förvaltningsdomstolar och just den domstol vi valt att inrikta oss mot i denna studie. Länsrätten kallas även underrätt inom juridiska termer (Staaf & Zanderin, 2007).

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att göra en dokumentgranskning av besvär, länsrättsdomar. Aktuella besvär är avslag på personkretstillhörighet, personkrets tre LSS, samt besvär om avslag på insatsen personlig assistans i enlighet med 9§2 kap LSS. Samtliga besvär härrör från avslag om insatser hos en kommun, följt av en överklagan som skickats till länsrätten. För att svara på syftet ställs följande frågor:

Hur behandlas besvär hos länsrätten?

Vilka typer av fall leder till besvär?

Vilka är skillnaderna och likheterna mellan besvären?

1.3 Centrala begrepp

I vår studie har vi en del återkommande centrala begrepp vilka vi använder som följande:

LSS – Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387). Detta är en rättighetslag som trädde i kraft 1993. I denna lag finns tre stycken personkretsar definierade, denna uppsats inriktar sig mot personkrets tre. I den 9§ LSS regleras vilka insatser en individ kan ansöka om, dessa är tio till antalet. En person måste vara personkretsbedömd för att kunna få ta del av någon av insatserna enligt lagstiftningen. I denna uppsats ligger fokus på 9§2 som är insatsen personlig assistans (Regeringskansliets förvaltningsavdelning, 2008).

LSS-handläggare – Enligt Skau (2007) är en hjälpare en person som genom avlönat arbete hjälper andra, har en viss typ av utbildning för sitt arbete men även skolning för de specifika arbetsuppgifter personen utför. En hjälpare är enligt oss en utbildad person som i denna uppsats är en högskoleutbildad LSS-handläggare med kompetens för att bedöma inom LSS-lagstiftningen.

LSS-handläggaren är en kommunal tjänsteman med en delegering från till exempel kommunstyrelsen att fatta beslut rörande ansökningar om hjälp till den enskilde. I detta fall handlar det om att en LSS-handläggare beviljar stödinsatser till personer med en funktionsnedsättning (Dunér & Nordström, 2005).

Personkrets tre – Detta är den tredje av personkretsarna som definieras genom rekvisiten stora, varaktiga, betydande och omfattande hjälpbehov. Bedöms individen tillhöra personkretsen har han eller hon rätt att ansöka om insatser som finns för personkrets tre. Det är individens behov som ska styra bedömningen. Personkretsen inkluderar personer med ”varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande...” (Regeringskansliets förvaltningsavdelning, 2008, s. 116). Dessa funktionsnedsättningar måste vara stora och orsaka individen betydande svårigheter i det vardagliga livet. Vidare måste den enskilde som söker ha behov av mycket stöd i vardagen. I uppsatsen benämns personkrets tre som 1§3 LSS (Regeringskansliets förvaltningsavdelning, 2008).

Personlig assistans – Detta är den andra av de tio insatser som definieras i LSS 9§. Denna punkt innebär att den enskilde kan få hjälp i vardagen av en personlig assistent som blir personen med funktionsnedsättnings ”armar och ben”. I uppsatsen refereras insatsen personlig assistans enligt lagen, 9§2. (Regeringskansliets förvaltningsavdelning, 2008).

Besvär – Detta är ett annat ord för överklagande av ett beslut fattat av en LSS-handläggare eller överklagan av en dom (Staaf & Zanderin, 2007).

Länsrätten – Länsrätten ingår i det som kallas förvaltningsdomstolar och är den första instansen en enskild kan sända sitt besvär till efter att denne fått avslag av LSS-handläggare i kommunen. Instanserna som den enskilde kan skicka besvär till om de fått ett avslag hos länsrätten är kammarrätten och regeringsrätten. För att få pröva sin rätt i de domstolarna krävs det ett prövningstillstånd som personen får ansöka om (Staaf & Zanderin, 2007).

Ostridigt – Juridiskt språkbruk som används i denna uppsats. Syftar till att påvisa att det är ett faktum, det råder inget tvivel om att det inte ligger till på detta sätt. Används mycket i resultatdelen (egen definiering).

Länsrätt, kommun och nämnd – Dessa benämns i detta arbete i singularis, vi ser det som en art. Ingen hänsyn tas till att det i vissa kommuner heter socialnämnd och i vissa nämnd. Ej heller tas det någon hänsyn till att det är olika kommuner eller länsrätter utan vi använder oss av begreppet kommun och länsrätt i singularis.

1.4 Disposition

Efter detta inledande kapitel följer ett kapitel där vi redovisar tidigare forskning, dessa presenteras först för att sedan tematiseras utifrån rubriker som representerar den tidigare forskningen. Efterföljande kapitel handlar om vilka teoretiska källor som tolkningsram vi valt för detta arbete, där presenteras makt enligt Foucault och Skau samt Paynes resonemang om social konstruktivism. Efter det kapitlet följer metoddelen av arbetet som berättar om vilka metoder vi valt, hur vi samlat in material, urval, analys, reliabilitet samt validitet. De forskningsetiska frågorna diskuteras utifrån arbetet, på vilket sätt använder vi oss av informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Resultat och analysdelen har delats in i olika teman för att besvara studiens frågeställningar. Även ett nytt tema har framkommit som beskrivs i denna del och berör individens klientifiering av sig själv för att få rätt till insatser enligt LSS. Vi har valt att skriva detta under en rubrik. Vi avslutar studien med en slutdiskussion.

2 Tidigare forskning

Dessa studier har valts utifrån att de är relevanta för vårt syfte och frågeställningar. De påvisar en kamp för delaktighet i samhället som, historiskt sett, pågått länge. Dessa studier belyser även vikten av socialt deltagande i samhället och varför det är viktigt med tydliga lagar och bestämmelser för att upprätthålla delaktigheten. Betydelsen av sociala insatser belyses men även paradoxerna som finns i och med att om den sökande får rätt till LSS blir denne

beroende av en annan person. Den andra personen ska då vara den funktionsnedsattes ”armar och ben”.

Simonsen (2005) har som syfte med sin studie att redogöra för de historiska influenserna som berört de funktionsnedsatta och jämför den skandinaviska utvecklingen med omvärlden. Syftet med denna studie är att tydliggöra historien rörande de funktionsnedsatta i Skandinavien. Simonsen (2005) gör en induktiv dokumentationsstudie för att tydliggöra utvecklingen. Detta kopplar vi till uppsatsen genom att artikeln tar upp perspektiv kring hur en klient anpassar sig för att få ta del av samhällsresurser (Simonsen, 2005).

Hurst (2003) belyser de funktionsnedsattas situation i samhället och ger en bild kring den status en människa kan få på grund av sin nedsättning. Hurst belyser det genom International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Detta är en av World Health Organizations (WHO) klassifikationsmodeller som beskriver en persons funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa utifrån en biopsykosocial modell. Denna artikel påvisar även den hjälp en funktionsnedsatt person kan behöva i sitt liv och vikten av lagstiftning och ett fungerande socialsystem. Detta är en induktiv dokumentationsstudie. Detta kopplar vi till uppsatsen genom att artikeln ger en bild av hur delaktigheten ser ut för de funktionsnedsatta men även till den hjälp de funktionsnedsatta får som en homogen grupp. Hurst (2003) menar att delaktighet är en grundförutsättning för personer med funktionsnedsättning i samhället (Hurst, 2003).

Clevnert och Johansson (2007) förklarar den svenska modellen av LSS i sin studie och påvisar de effekter denna reform fått för den funktionsnedsatte. De påvisar att lagen vill skapa en normalisering av utsatta personer och göra dem delaktiga i samhällslivet. De belyser även tydliga paradoxer som den nya lagen skapat samt påvisar att det även kan finnas nackdelar. Clevnert och Johansson (2007) använder sig av en induktiv dokumentationsstudie för att klarlägga den juridiska aspekten och påvisa den förändring som skapats. Detta kopplar vi till uppsatsen genom att artikeln belyser hur viktig en stark lagstiftning är. Genom införandet av LSS-lagen menar Clevnert och Johansson att personer med funktionsnedsättningars ställning i samhället har stärkts (Clevnert & Johansson, 2007).

Kemp (2002) belyser i sin studie vikten av att få del av den sociala servicen ett samhälle kan ge, hon påvisar även sin kritiska inställning till att alla kan få olika beslut utifrån vad det gäller bedömningar. Kemp (2002) ställer den privata hjälpen mot den offentliga och resonerar kring detta. Även detta är en dokumentationsstudie som gjorts induktivt, hon har även intervjuat för att få en djupare förståelse i en hermeneutisk anda. Detta kopplar vi till uppsatsen genom att artikeln påvisar hur viktigt det är med en tydlig lagstiftning och en tydlighet i bedömningen av behovet av hjälp för att få ta del av den sociala servicen (Kemp, 2002).

Ellis (2005) belyser de sociala rättigheter en person med funktionsnedsättning har utifrån Storbritanniens klassiska liberala modell som bygger på alla människors lika värde. Resonemanget i denna artikel rör grundtanken i detta och om lagen i sig är negativ. Det politiska perspektivet ställs här i jämförelse med den sociala insatsen den funktionsnedsatta kan behöva. Detta är också en litteraturstudie med induktiv ansats. Denna artikel kopplar vi till uppsatsen genom att artikeln belyser problematiken kring hur svårt det kan vara för en person som blir socialt kategoriserad i olika fack. Att vara funktionsnedsatt och ha mänskliga rättigheter bör vara samma sak men Ellis menar att så är ofta inte fallet, detta påvisar hon genom sin artikel (Ellis, 2005).

Rubrikerna till temaöversikten framkom utifrån den induktiva ansatsen. Vi valde att läsa artiklarna och utifrån det skapades rubrikerna. Rubrikerna sattes utifrån teman för att förtydliga vad vi ansåg vara viktigt med studierna och vad de framhävde.

2.1 Kamp för delaktighet

Enligt Hurst (2003) har personer med funktionsnedsättning kämpat för delaktighet i samhället. Detta skriver Hurst om i sin artikel och drar paralleller till kvinnors och de svartas frigörelsekamp och menar på att de är liknande. Det handlade om rätten att bli en delaktig medborgare för personer med funktionsnedsättning, att de funktionsnedsatta inte skulle behöva stå utanför samhällets system. Vidare drar Hurst även vissa paralleller med Apartheid och hon beskriver till exempel användandet av speciella bussar och skolor för funktionsnedsättning samt att de beskrivs som ”de andra” (Hurst, 2003).

Även i Simonsens (2005) studie lyfts det historiska perspektivet rörande de funktionsnedsatta i Skandinavien. Hon skriver och resonerar om funktionsnedsattas historia kan uttalas vara en egen disciplin eller ej samt belyser skillnader, likheter och influenser som påverkat skandinavisk och den övriga världens perspektiv. Simonsen menar att fokus har förflyttats genom historien från isolering till integrering och det representerar att förändring sker men ej är fullt genomförd. Innan detta har forskningen lagt stor tyngdpunkt på utanförskapet istället för integration. I USA var det mer militanta aktioner som förändrade synen på funktionsnedsatta i jämförelse med Skandinavien. Tyngdpunkten här låg på normalisering. Simonsens artikel talar om de historiska kamper de funktionsnedsatta utkämpat, de som kommer för att den funktionsnedsatta ska kunna leva självständigt och jämställt för att vara en jämlik medborgare. Den talar även om medvetenhet som rör normalitet, avvikande beteende och funktionshinder ur ett historiskt perspektiv. Ur historien tas det även exempel på den utsatta behandling de funktionsnedsatta fick genom historien. Simonsen belyser starkt i sin studie hur stort inflytande ord som normalitet, medborgarskap och demokrati haft i Skandinavien då en majoritet av historikerna och vetenskapsmännen återfunnits inom det sociala forskningsområdet (Simonsen, 2005).

Clevnert och Johansson (2007) har beskrivit LSS framväxt via handikapporganisationer i Sverige, hur LSS är byggt på de mänskliga rättigheterna och allas rätt till integritet och privatliv. Att vuxna skulle få mer frihet, kunna leva som andra och inte vara begränsade, det var detta som lagstiftningen skulle styrka. De grundläggande pelarna i LSS är självbestämmande, påverkan, tillgänglighet, delaktighet men även kontinuitet. Det framläggs vilka funktionsnedsättningar som krävs för att kunna ta del av denna lag och lägger fram vilka skyldigheter en myndighet har då det gäller information kring lagen och den enskildes rättigheter. Bakgrunden till LSS var att den enskilde inte fick sitt hjälpbehov tillfredsställt via hemtjänsten, många kunde inte påverka omsorgens innehåll och ibland fick de till och med bo på sjukhus för att få hjälp. LSS bygger på ”Independent living movement” som fanns i USA under 70-talet (Clevnert & Johansson, 2007).

2.2 Vikten av en tydlig lagstiftning

Kemp (2002) skriver att personer med ryggmärgsskador i Australien har svårt att ta del av den sociala service de behöver på grund av att det är som ett lotteri vem som får hjälp. Med detta menas att individen aldrig vet om den får hjälp eller ej. Myndigheterna ser tillbaka på tidigare hjälp individen fått innan de tar ett beslut. Vidare menar Kemp att hjälparens attityd mot personer med ryggmärgsskador har stor betydelse om de får hjälp eller inte. Kemp uppger att det många gånger finns en känsla hos klienten att de enbart ska vara tacksamma och ta emot hjälpen. Samtidigt resonerar hon att det är svårt för klienten att utmana välfärdsstatens organisationer om att de har rätt till hjälpen speciellt efter som det finns en bestämd maktordning inom dessa organisationer. Välfärdsstaten, och de som förmedlar social service,

vill vara effektiv och ge kvalitet i servicen men möter inte behoven, helt eller delvis, som personer med ryggmärgsskador är i behov av. Detta får Kemp att tro att personer med ryggmärgsskador bara delvis får sina behov av stöd och service uppfyllda samt i en del fall inget behov alls uppfyllt. Detta gör att de hamnar i ett utanförskap och kan ej ta del i samhället som andra medborgare (Kemp, 2002).

Kemp (2002) beskriver att Home and Community Care (HACC), i Australien, har riktlinjer för att det skall ges horisontell och vertikal hjälp inom en homogen grupp. Med horisontell hjälp menas att de inom gruppen som har samma behov skall tilldelas samma hjälp. Vertikal tilldelning av hjälpen menas vara när de som ej är homogena i gruppen, får den hjälp just de behöver. Av HACCs riktlinjer framgår det att kultur, kön, etnicitet, religion, sexuella läggning eller klass inte ska få påverka hur hjälpen utformas till gruppen. Det framgår också av HACCs riktlinjer att det är svårt att se hur en grupp med personer ryggmärgsskador ska kunna vara så homogen som deras riktlinjer föreskriver (Kemp, 2002).

Ellis (2005) anser att Storbritanniens lag om hjälp till personer med funktionsnedsättning baseras på en klassisk liberal modell av allas lika värde. Svagheten i resonemanget menar Ellis är att grundtanken i lagen är negativ. Ellis finner att när det blev en förflyttning av rättigheter i sociala omsorgen till att fokus ligger på mänskliga rättigheter hamnar välfärden i kläm. Sociala rättigheter har en grund i lagstiftning där individen aldrig kommer i centrum, utan välfärdsstaten har en styrande roll. Ellis kommer till en slutsats att både sociala och civila rättigheter kommer från en politisk process, samtidigt som den sociala rätten är mer konstant eftersom det finns en lagstiftning som stöttepelare. När samma lagstiftning finns för civila och mänskliga rättigheter så är det oavgjort mellan dessa rörelser (Ellis, 2005).

Clevnert och Johansson (2007) framlägger att för att få rätt till personlig assistans måste den enskilde ha hjälp med sina grundläggande behov, till dessa räknas hjälp med av/påklädnad, matintag, personlig hygien, kommunikationssvårigheter eller en funktionsnedsättning som kräver speciell kunskap. Om den enskildes hjälpbehov överstiger 20 timmar i veckan går välfärdsstaten in och betalar resterande timmar för omsorgsbehovet. Vid detta tillfälle har den enskilde även rätt till övrig hjälp såsom att handla, utföra fritidsaktiviteter med mera och ansöker om detta genom Lagen om assistansersättning (LASS). Även om en person har rätt till en insats kan det ibland bli avslag vid ansökningar, då har den enskilde rätt att inkomma med besvär till länsrätten som då prövar ärendet. Länsrätten har i sin tur befogenhet att ändra beslutet (Clevnert & Johansson, 2007).

2.3 Paradoxer

Kemp (2002) menar att i Australien är det godtyckligt vem som får hjälpen och att det inte är beroende av hjälpbehovet. En del får inte hjälpen för att de är för självständiga medan en del inte får ta del av hjälpen då de anses vara för osjälvständiga. Detta leder till en paradox runt vem som får hjälpinsatserna. Klienten kan även bli bedömd på hur mycket hjälp de fått bakåt i tiden. Om de fått mycket hjälp en gång så begränsas det vid nästa tillfälle (Kemp, 2002).

Ellis (2005) menar att när tyngden ligger på mänskliga rättigheter som bygger på att alla människor är kapabla till rationella tankar och har kontrollen på sin kropp, så hamnar individer med funktionsnedsättning utanför det resonemanget. Vidare menar Ellis att det finns en risk när anspråken på mänskliga rättigheter lyfts upp, att de rättigheterna skall existera bara för att någon är människa. Detta gör att det finns en diskrepans mellan att vara normal och människa. Ellis påpekar i sin artikel att individen bara kan vara helt oberoende och ha en egen identitet när individen får bestämma helt själv. Detta menar Ellis inte är fallet för individer

men funktionsnedsättning då de är beroende av hjälp från andra. Vilket leder till en paradox i sättet att tänka enligt Ellis (2005).

Clevnert och Johansson (2007) har en kritisk inställning och påvisar problem och paradoxer som LSS skapar. Som slutsats påvisar de att kostnaderna för assistenter ökar lavinartat, att den enskilde blir beroende av assistenten samtidigt som denne blir friare, att det finns en spänning mellan att alltid ha en personal i sitt hem och att vara denna personal som är gäst i hemmet. Vidare konstaterar de att LSS är utformad så att den uppfyller FN:s krav då det gäller personer med funktionsnedsättningar. Att assistenten underlättar för den enskilde och för deras familjer ser de som en hjälp, att det är dåligt med kontrollorgan kritiserar de samt att de även talar om att de som har assistans nu är en mer privilegierad grupp än äldre. De ser även svårigheter och motsättningar rörande närstående och relationen kring omsorgsgivaren, om den närstående är vårdgivare får denne betalt för det, annars utför de informell omsorg då de är lediga från sina eventuella jobb. En paradox, Clevnert och Johansson ser, är att assistenten ger brukaren ett självständigare liv samtidigt som den enskilde blir beroende av den personliga assistenten. En annan paradox kan vara att den enskilde och dennes familj alltid måste ha andra personer i sitt hem samtidigt som assistenten alltid är "gäst" i hemmet (Clevnert & Johansson, 2007).

2.4 Vikten av tillgång till social service

Kemps (2005) studie presenterar personer med ryggmärgsskador i Australien, Kemp resonerar om dessa får tillgång till tillräckligt med social service. Hjälp som Kemp resonerar runt är både privat och statlig hjälp och menar att det är tillgängligheten och kostnaden som är avgörande faktorer för de som önskar hjälpen. Detta gäller både när det gäller privat och statlig hjälp. Dessa faktorer gör enligt Kemp att den hjälp sökande måste underkasta sig en granskning av hjälparen, samt bli bedömd som värdig att ta emot hjälpen för att få den (Kemp, 2002).

Hurst (2003) framlägger tre grundläggande faktorer som påverkar individen direkt. En faktor är att tillgång till systemet, den andre är service från dessa och den tredje faktorn är tillgång till lagstiftning och policys. De olika faktorerna kan påverka varandra, eller vara viktiga var och en för sig. Det som är viktigt med ICF är att miljöfaktorer och deras interaktion med andra aspekter runt individen lyfts upp. Hurst anser att det är viktigt att använda samma begrepp i diskursen runt funktionsnedsättning samt att verkligen förstå vad begreppen verkligen betyder. Rätt använd är ICF ett viktigt instrument för att förstå helheten och komplexiteten runt individer med funktionsnedsättning och att det är en social konstruktion anser Hurst (Hurst, 2003).

Hurst (2003) menar att resultatet visar att det blivit ett skifte från att använda sig av medicinska modeller om funktionsnedsättning till att idag se att miljöfaktorer har en påverkan om individen blir funktionshindrad. Detta gör, enligt Hurst, att om miljöfaktorerna inom ICF används rätt så kan rätt politik, sjukvård samt rätt stöd och service ges utifrån ett mänskligt perspektiv (Hurst, 2003).

Ellis (2005) påpekar i sin studie att social omsorg i England så som hemtjänst, dagcenter, och socialt arbete ej är tillgängligt för personer med funktionsnedsättning. Social service behöver bli tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Till dags dato handlar den sociala servicen om att de som har behov av hjälp skall ändra på sig själva, inte de myndigheter som frambringat social service (Ellis, 2005).

2.5 Sammanfattning

Genomgången av dessa artiklar visar att vi genom dessa kan belysa olika perspektiv på de funktionsnedsatta personerna i samhället. Flertalet av artiklarna är samhällskritiska till de olika system som används för att hjälpa funktionsnedsatta, de belyser hur de genom årtionden särbehandlats men även hur lagstiftning hjälpt dem att komma framåt. Den historiska aspekten ger en djupare förståelse för läsaren så denne kan se hur utvecklingen gått framåt för personer med funktionsnedsättning men att det även finns områden att arbeta mer med. Genom Clevnert och Johansson (2007) kan vi få en större inblick i personkrets tre, hur lagstiftningen ser ut men även vilka paradoxer LSS-lagen kan skapa. Hursts (2003) tanke kring de funktionsnedsatta som en homogen grupp skapar en intressant reflexion rörande den hjälp de kan ansöka om inom LSS. Ellis (2005) talar om problematiken kring en social kategorisering och Kemp (2002) hur mycket en tydlig lagstiftning betyder i bedömningen av en klient Simonsen belyser den anpassning en klient gör för att få ta del av samhällets resurser (Simonsen, 2005).

3 Teoretiska tolkningsramar

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för de teoretiska perspektiv som vi sedan använder vid tolkning av resultatet.

Vi har valt att använda oss av Foucaults (2000) perspektiv om makt på grund av dennes tankar om att makt inte skall ses som en suveränitet, att makt är ensidigt utövad. Makten är en relation mellan dess utövare, dock har alla olika förutsättningar för sitt maktutövande. Detta kopplar vi ihop med Skaus (2007) tankar rörande de personer som befinner sig mellan makt och hjälp. Vidare använder vi Paynes (2002) tolkningar av social konstruktivism eftersom sociala konstruktioner är en övergripande del i varje LSS-handläggning och ansökan enligt Payne. Vi uppfattar att alla människor är en del av en social konstruktion, i många olika miljöer och sammanhang. Med det menar vi att det ej finns bara en förklaring till en social konstruktion utan att det är en sorts överläggning mellan de inblandade parterna (Payne, 2002).

3.1 Makt enligt Foucault

Foucault (2000) redogör för att makten inte är ett passivt verktyg utan existerar bara när den utövas. Vidare menar Foucault att makt är i ständig rörelse, inte statisk utan förändrar sig över tid, i olika relationer och utövas i ett syfte (Foucault, 2000).

Om makten endast ses i ljuset av suveränitet och legitimitet så menar Foucault (2000) att detta då associeras med välfärdsstatens och institutionens makt, men dessa har ett ansvar att använda sig av makten så att den gemene mannens välfärd säkerställs. Foucault (2000) menar att "governmentality" är den politiska maktens grund där rationalitet och effektivitet samt legitimitet blir till ett begrepp. Genom detta begrepp menar Foucault att individen anpassar sig till välfärdsstatens makt och välfärdsstatens makt anpassas till medborgaren. Vidare menar Foucault att det finns en grundläggande cirkularitet i makten som välfärdsstaten har. Lagar skrivs för välfärdsstaten att följa men även för dess medborgare att följa (Foucault, 2000).

Lagar och regler styr hur en individ skall agera i ett samhälle. Foucault (2000) menar att organisationer som utövar myndighetsmakt har en tillsynes hjälpsande grundtanke om individen men ser samtidigt till att individen typifieras in i fällan så att de passar in i välfärdsstatens och organisationens tankar. Där det finns makt finns även ett motstånd att inte förlika sig med till exempel välfärdsstatens beslut. Motstånd är en naturlig del i maktrelationen, att använda sig av detta för att stå upp för sig själv menar Foucault är en kraft att räkna med (Foucault, 2000).

Foucault (2000) menar att normer sätts utifrån utestängande och integration. Denna serie av komplexa uppdelningar, rangordningar i samhället, leder till att grupper typifieras. Genom att mäta individers prestationer mot normen och se om de avviker positivt eller negativt placeras de in i en skala. Foucault tar upp att diskursen är en form av makt, en makt som han menar bygger på kunskap. Kunskapen i diskurserna bygger på vem som säger något, i vilken kontext och vad som är på agendan (Foucault, 2000).

3.2 Makt enligt Skau

Skau (2007) talar om kampen mellan frihet och tvång, en konflikt som den som söker hjälp måste anamma. Att sitta mellan makt och maktlöshet då den enskilde ska bli bedömd av professionella är en situation de personer i denna uppsats befinner sig i. De slåss mot statsmakten om att få ta del av systemet, att få leva jämlikt. Både de personer som ansöker om hjälp och de professionella upplever denna kontext och hanterar den på olika sätt. Skau menar dock att den professionelles roll innebär makt och kontroll över individen, det är ju trots allt denne som bestämmer om den enskilde skall få ta del av samhällets resurser. Genom detta menar Skau att den enskilde hamnar mellan makt och hjälp (Skau, 2007).

På ena sidan sitter LSS-handläggaren som har makten genom välfärdsstatens lagar och regler att bestämma om insatsen och därmed hjälpen till individen. På andra sidan har vi individen som för att få hjälpen måste få insatserna godkända av en LSS-handläggare. Detta kan skapa ett cirkulärt beroende (Skau, 2007).

Skau (2007) väljer att skriva om handläggare generellt. Detta anser vi vara överförbart även till LSS-handläggare och valde därigenom att överföra Skaus tankar på LSS-handläggare. Skau (2007) menar att "...arbete med andra människors lidanden, personliga problem och sociala samspel innebär alltid att konfronteras med etiska problemställningar och etiska dilemman" (s.19). För att kunna hantera dessa bör LSS-handläggaren vara medveten om de "problem" denne kan stöta på, att det alltid kommer komma etiska överväganden. Välfärdsstatens hjälpapparat bör därför kombinera teori med yrkesmässig kunskap, en medvetenhet om etiska överväganden, en beredskap att ändra sitt synsätt och att vara känslomässigt beredd på oförberedda saker (Skau, 2007).

3.3 Social konstruktivism

Människor konstruerar en kunskap eller sanning som sedan är tänkt att kunna appliceras i en viss kontext, i denna studie en bedömnings kontext. Människor handlar i dessa kontexter utifrån vad som är socialt accepterat i samhället och den specifika situationen vi lever och är i, dock finns det skillnader i vad som är socialt accepterat i olika kulturer (Payne, 2002). Payne (2002) menar att det är viktigt att se att det finns kulturella skillnader, till exempel, hur samhället är uppbyggt med lagar, regler och tillämpningar av dessa. Vidare menar Payne

(2002) att organisationer som arbetar i välfärdssystemets hjälpapparat har förväntningar på sig från fler håll. Från politiker kommer förväntningar om att hålla budget samt göra det som förväntas ingå i myndighetsutövningen. Förväntningar från klienten kommer ifrån att få sina behov uppfyllda genom ett positivt beslut (Payne, 2002).

Enligt Payne (2002) betyder det inte att parterna behöver tycka lika men att en form av ömsesidig förståelse bör uppnås för att förstå varandra. När klienten förstått sin roll i ”spelet” runt att ansöka om en personlig assistent så kan även klienten förstå sammanhanget och konstruera sig som klient, men även göra ett överklagande.

4 Metod

4.1 Val av metod

Vi har valt att utgå ifrån en induktiv ansats för att skapa en förståelse för de funktionsnedsattas avslag de fått av först LSS-handläggarna i kommunen och sen även kan få hos länsrätten. En induktiv ansats kan aldrig uppnå fullständig visshet utan bara en större eller mindre sannolikhet för att det stämmer eller ej. Enligt den induktiva ansatsen blir det en mer generell/allmän slutsats om hur omgivningen är anskaffad. Vi går med den induktiva ansatsen ut i samhället, vi samlar där in empirin först innan vi försöker finna en tolkningskälla. Denna tolkningskälla används sedan för att tyda den information som införskaffats (Thurén, 2006).

Den induktiva ansatsen anser vi passar till vårt insamlingssätt då vi samlat in empirin, besvären, och sedan tolkat dessa utifrån våra tolkningskällor. Den kvalitativa ansatsen används för att tolka och få fram fylliga beskrivningar av det som framkommer genom analysmaterialet. Den kvalitativa ansatsen har kopplats till samhällsvetenskapen och ansetts ha en mer förståelseorienterad karaktär. Analysen/tolkningen av kvalitativa texter sker fortlöpande under insamlandet och det ger oss utrymme att tolka olika delar av de besvär som insamlats (Johannessen & Tufte, 2002). Fördelen med en kvalitativ ansats är till exempel att forskaren kan ändra insamlingsteknik om önskat resultat ej uppnås, kan ändra teorier, fokus på studien får ändras, problemställning med mera. I den kvalitativa ansatsen är inte mängden som studeras så stor och därför inte generaliserbar, därför talas det istället om överförbarhet. De besvär som vi använt var bara 19 till antalet, därigenom kan vi bara tala om överförbarhet. Hur överförbart är resultatet på till exempel alla länsrätter? (Johannessen & Tufte, 2002).

Den kvalitativa ansatsen kopplas samman med meningssamband som ”...avser för det första motiv, intentioner, målsättningar och planer som får folk att handla och följaktligen frambringa olika sociala fenomen” (Johannessen & Tufte, 2002, s. 25). Det kan handla om de sociala situationerna och den meningssamband som kan finnas där omkring. ”Verklighetsuppfattningar och tolkningar är ofta kulturella i den meningen att de delas av en grupp människor eller ett samhälle” (Johannessen & Tufte, 2002, s. 25).

Det kvalitativa meningssambandet går mer på djupet, att få en helhetsförståelse för det mjuka fenomenet ger en studie av samhällets mjuka sidor. I detta fall är det människorna som får avslag i centrum. Meningssambandet är sammankopplat till sociala fenomen som uppstår, det visar på meningssamband som just omger sociala fenomen som skapats eller sker (Johannessen & Tufte, 2002).

I denna uppsats har vi valt att använda oss av hermeneutiken. Hermeneutiken är en ”tolkningslära” som är mest förekommande inom samhällsinriktade forskningsgrenar. De som forskar hermeneutiskt väljer att ha en mer djupgående forskning. Det kan handla om, som i

vår uppsats, att förstå varför länsrätten tar de beslut de tar, vad de ger avslag på och vad som är grunden för dessa avslag. Detta är alltså tolkningar som vi använder oss av i vår forskning (Johannessen & Tufte, 2002). Förförståelsen som en grund är väldigt vanligt i hermeneutiska tolkningar och har betydelsen att den som skriver en uppsats erkänner att omgivningen är både beroende av tolkning och sinnesintryck. Vi vill belysa att förförståelsen grundar sig vanligtvis i värderingar, hur de personerna som uttrycker sig tycker det skall vara. De tidigare erfarenheter vi gjort oss i livet påverkar vår uppfattning av sakers beskaffenhet, detta är en del i vår förförståelse. Genom att vi använder oss av, och förstår vår egen, förförståelse och erfarenheten skapas det en hermeneutisk cirkel. Ett växlande mellan del och helhet skapar en verklig förståelse av det eftersökta i besvären (Thurén, 2006).

4.2 Datainsamling och genomförande

Vi utgår även från den kvalitativa ansatsen genom att det utförs en dokumentationsgranskning på en utvald mängd besvär som länsrätten avkunnat under 2009.

Länsrätter i Sverige kontaktades och blev tillfrågade om att bistå oss med besvär som tillhör LSS, personkrets tre och insatsen personlig assistent.

Urvalet har gjorts utifrån att vi har tagit kontakt med alla länsrätter i Sverige och skickat en förfrågan om de skulle kunna tillsända oss alla besvär i LSS-mål med inriktning mot personkrets tre (Se bilaga ett). Endast ett fåtal länsrätter återkom med svar och dessa uppgav att de inte kunde sälla ut besvär på det sättet vi behövde men att de var villiga att skicka oss alla besvär rörande LSS. Dessa togs emot via både e-post och vanlig post. En del länsrätter meddelande att de ej kunde stå till tjänst på grund av en omorganisation, de som bistod oss kunde dock överlämna den informationen som eftersöktes för denna uppsats. Vi mottog 280 besvär och av dessa var 19 stycken relevanta för denna studie. Storleken på dessa besvär varierade mellan fyra till trettio sidor beroende på utredningens omfattning. Dessa besvär kom från sju länsrätter i Sverige. Länsrätterna kommer ej nämnas vid namn då det kan skada de forskningsetiska principerna rörande en persons konfidentialitet. Dessa besvär varierar storleksmässigt och vi har inriktat oss på personer över 18 år, det vill säga, myndiga personer.

Urvalet av besvären skedde för att klargöra vilka ärenden som var relevanta för vår studie. De som ansågs aktuella lades åt sidan för noggrannare granskning efter vi plockat bort de besvär som ej var aktuella för studien.

Den aktuella avgränsningen som användes var LSS-sökande personer som ansöker om insatsen personlig assistent i enlighet med 9§2 LSS och söker denna insats utifrån 1§3 personkrets tre. Det strategiska urval som gjorts i detta examensarbete är gjort utifrån lämplighet, LSS, personkrets tre och insatsen personlig assistent är det som vi valt som grund. Det strategiska urvalet som används här blir "...liten variation i fråga om centrala kännetecken" (Johannessen & Tufte, 2002, s. 85). Detta styrker det syfte och frågeställning vi valt.

4.3 Databearbetning och analysmetod

Den data som är aktuell för denna studie har kodats för att skydda personerna bakom besvären, vi vill skydda konfidentialiteten i arbetet.

Vi har valt att koda dem enligt följande, fall 1 till 19. Länen har vi döpt om för att skydda identiteten hos våra deltagare, W, X, Y, Z, Å, Ä och Ö har länen nu fått heta. Personens kön

och födelseår har vi valt att behålla. Ett besvär kommer att till exempel kallas W1, detta symboliserar då att det är från W-län och är fall nummer ett. I denna uppsats är detta gjort för konfidentialitetens skull, det en läsare behöver veta är kön, ålder och kodat län.

Eftersom att uppsatsen har en induktiv ansats har vi under insamlandet både tolkat besvären och sedan tolkat om dem. Detta för att finna essensen bland besvären som kan vara relevant för vår uppsats. Under hela tolkningsprocessen har vi sett nya perspektiv bland besvären. Dessa nya perspektiv har selektivt tematiserats och tolkats mot vald teori

Databearbetningen fortsatte med att klarlägga ärendegången. Vad hände med en inkommen handling till en LSS-handläggare, hur de handlägger innan ett eventuellt besvär når länsrätten. Vi valde att sedan förklara länsrättens beslutsgång och hur den ser ut.

Vi har även studerat skillnader och likheter mellan de besvär som ingår i vårt urval, vi har studerat om det går att se mönster och om det finns några maktaspekter. Våra teman har skapats utifrån det vi sett i de besvär vi läst, maktaspekten syns genom att det är en överordnad domstol som beslutar över besvären. En del likheter och skillnader är på basalnivå såsom kön men andra skillnader/likheter kan vara den handläggningstid som länsrätten har.

Nedan följer en översikt över de fall vi granskat, detta för att skapa en översikt för läsaren.

Fall:	Kön:	Född:	Län:	Benämnes fortsättningsvis som:
Fall 1	Man	född - 62	W-län	W1
Fall 2	kvinn	född - 51	Ö-län	Ö2
Fall 3	Man	född - 78	Å-län	Å3
Fall 4	Man	född - 54	X-län	X4
Fall 5	Man	född - 72	X-län	X5
Fall 6	kvinn	född - 55	Å-län	Å6
Fall 7	kvinn	född - 66	X-län	X7
Fall 8	Man	född - 62	Y-län	Y8
Fall 9	Man	född - 53	Y-län	Y9
Fall 10	Man	född - 89	X-län	X10
Fall 11	kvinn	född - 48	W-län	W11
Fall 12	kvinn	född - 59	W-län	W12
Fall 13	Man	född - 59	X-län	X13
Fall 14	kvinn	född - 78	Z-län	Z14
Fall 15	kvinn	född - 54	Å-län	Å15
Fall 16	kvinn	född - 51	X-län	X16
Fall 17	kvinn	född - 72	Z-län	Z17
Fall 18	kvinn	född - 87	Y-län	Y18
Fall 19	Man	född - 40	X-län	X19

Under arbetets fortskridning har även ett nytt tema tillkommit och därigenom tillkommer även andra källor i resultatredovisning och analys i relation till det nya temat.

4.4 Validitet och reliabilitet

Vilka reliabilitetsproblem upplever vi i denna undersökning? Reliabilitet bygger på ordet trovärdighet. ”Reliabiliteten rör undersökningens data, vilken data som används, insamlingssätten och hur de bearbetas” (Johannessen & Tufte, 2003, s. 28).

Utifrån att alla länsrätter inte svarade kan viss kritik riktas mot denna uppsats, dock ansåg vi att de besvär som skickades räckte för att genomföra studien.

Data till denna uppsats är insamlade genom att länsrätterna kontaktats för att kunna delge oss de besvär som finns till grund för denna studie. Det urval som gjorts är utifrån de länsrätter som besvarat vår fråga, utifrån dessa svar har sedan ett urval gjorts där relevanta besvär tagits fram. Insamling av materialet till detta arbete kunde endast ha insamlats på detta sätt då länsrätterna i Sverige befinner sig på så många olika ställen att dessa ej går att besöka, därav måste författarna förlita sig på att få hjälp via mailkontakt av länsrätterna. Telefonkontakt har också skett med länsrätten för att få information kring hur det handlägger inkomna ärenden, huruvida det finns något speciellt system. Detta insamlingsätt anser vi ger oss en relativt god reliabilitet då bristerna i insamlingsättet belyses. De länsrätter som besvarat vårt mail är också de länsrätter vars besvär har valts ut.

Validitet används i olika former då det rör forskning. Till exempel att all den information som används är valid, användbar på ett korrekt sätt, för uppsatsen. Validitet handlar om hur relevant den information är som insamlats (Johannessen & Tufte, 2003).

Vi anser att validiteten är tämligen god i detta arbete utifrån att syfte och frågeställningen tar upp relevanta frågor som kan besvaras genom att rätt data sammanställs och tolkas. De begrepp som används i uppsatsen och som kan vara svåra att förstå finns förklarade efter syfte och frågeställningar.

Den information som insamlats har vi läst för att sedan plocka ut de besvär som passar våra kriterier, detta innebär att relevanta data är insamlade. Relevansen finns här i att rätt sorts information sorterar ut bland besvären som finns.

4.5 Etiska frågor

De forskningsetiska kraven på en vetenskaplig skrift ställer höga krav, främst i form av de fyra forskningsetiska principerna. Dessa principer är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet ställer krav på oss genom att vi måste informera de som lämnar uppgifter eller deltar i undersökningar om under vilka villkor de deltar. Frivilligheten att delta är viktig att betona samt rätten att när som helst dra tillbaka sitt godkännande att delta. Att alltid informera personerna som deltar om händelser som kan påverka delaktigheten i studien är en skyldighet. Om deltagarna, som i denna uppsats, ej medverkar aktivt utan genom ett existerande myndighetsregister och därigenom bidrar med information skall det bedömas från fall till fall om informationen skall lämnas. I detta fall har vi valt att inte kontakta de berörda utan tar bort uppgifter som kan spåra tillbaka till känsliga personuppgifter i de besvär som används. Informationen får ej skada den enskilde, det är en huvudregel som vi följt här (Vetenskapsrådet, 2002).

Samtyckeskravet innebär att det alltid skall efterfrågas ett godkännande från deltagaren om att dennes information får användas. Om personen är under 15 år ska vårdnadshavarens godkännande inhämtas. Då informationen, som ovan nämnts, är hämtad från myndighetsregister behövs ej samtycke efterfrågas. Detta gör dock inte att vi får hantera

personuppgifter och informationen värslöst utan den enskilde ska alltid skyddas (Vetenskapsrådet, 2002).

Konfidentialitetskravet innebär att allt material i en undersökning har största möjliga konfidentialitet, obehöriga ska ej kunna ta del av saker som avslöjar den enskilde. Vi har vidtagit denna regel och väljer att avidentifiera alla personuppgifter som kan finnas på ett besvär, vi skriver inte ut i vilka län dessa besvär funnits. Gruppen som undersöks är utsatt som det är och därför skall de skyddas extra. Genom att avidentifiera besvär och ej använda citat från besvären kan den enskilde skyddas (Vetenskapsrådet, 2002). Vi kommer att använda oss av kön, kodade län och borttagna namn på de 19 besvär som vi använder.

Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som framkommer endast får användas för forskning, ej för kommersiellt bruk. Vidare får ej heller denna information användas mot en enskild person, denne får dock använda informationen för sin egen vinning. Detta kan röra enskildes kamp mot en myndighet där resultat i en studie styrker den enskildes rätt (Vetenskapsrådet, 2002). Det som vi kommer fram till kan eventuellt vara till hjälp för den enskilde individen då det gäller besvär. Vi har ingen avsikt att använda den insamlade informationen för kommersiellt bruk utan enbart för forskning kring valt ämne. Genom att använda sig av konfidentialitet kan individen skyddas och myndigheter ej använda sig av informationen gentemot den enskilde. Därigenom följs nyttjandekravet från vår sida.

5 Resultatredovisning och Analys

Resultatredovisningen kommer att innehålla rättsväsendets språkbruk. Detta för att vi anser det lämpligt utifrån studiens art och dessutom är det viktigt att kontinuerligt använda ett språk i studien.

Våra frågeställningar kommer att besvaras systematiskt i detta kapitel. Genomgående i detta kapitel är att resultatet presenteras under varje rubrik utifrån våra frågeställningar. Under samma rubrik följer därefter en analys. Vi kommer att börja med en förklaring över hur en ärendegång ser ut då det når en LSS-handläggare till det att länsrätten tagit ett beslut. Vi går igenom vilka typer av fall som leder till besvär och kartlägger dessa. Sista delen handlar om att finna likheter och skillnader mellan besvären, vad är det som gör att vissa får bifall och vissa får avslag? Texten har tematiserats utifrån vårt syfte och frågeställningar. Ett nytt tema i denna del är även konstruktionen av en klient som vi uppmärksammat under studiens gång. Bifall har funnits i totalt fem av de 19 ärenden vi har använt oss av i denna studie, avslagen är då 14 stycken.

Vi kommer i analysen att förhålla oss till den teoretiska referensramen samt tidigare forskning.

5.1 Hur behandlas besvär – från handläggning till länsrätt?

Genom lagstiftningen har välfärdsstaten en möjlighet att begränsa de resurser den har till sitt förfogande men även att ge den som är i behov av hjälpen den. Eriksen och Weigård (2000) menar att den demokratiska rättsstatens lagstiftningar ger legitimitet till dess beslut.

En ansökan till LSS kan ske på olika sätt, till exempel sms, e-post, telefonsamtal eller brev. Insatser i LSS får dock bara ges om den enskilde *begär det*. Ansökan regleras även med hjälp av förvaltningslagen 1986:223 (FL). I 7§ FL regleras de allmänna kraven på hur en

handläggning skall gå till. Myndigheten skall handlägga ärendena enkelt, snabbt och så billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts (Gregow, 2007).

LSS lagstiftningen är utformad med ett precist handlingsutrymme, finns inte insatsen i 9§ så kan du inte få insatsen (muntlig kommunikation med länsrätten, 2010-04-12). Hur behovet sen tolkas är inte en exakt disciplin. För att tillhöra 1§3 skall den enskilde ej ha en nedsättning som beror på normalt åldrande. Nedsättningen måste vara stor och varaktig, ge betydande svårigheter i vardagen samt att den enskilde ska ha ett behov av omfattande stöd eller service (Davidsson, 2007).

Kemp (2002) påtalar i sin artikel att vem som får hjälpen i Australien är lite av ett lotteri. Ellis (2005) påpekar i sin artikel att Storbritanniens lag är uppbyggd på allas lika värde vilket gör att individen aldrig kommer i centrum vid en bedömning. Både Ellis (2005) och Kemp (2002) menar att det finns otydligheter i Storbritanniens och Australiens lagstiftningar som gör hjälpbehovets bedömningar svåra. Även i Sverige finns den otydlighet men då på ett annat plan. Tydligheten ligger i de insatser du kan söka enligt 9§ LSS och otydligheten ligger i personkretsbedömningen i personkrets tre. Vem har ett stort, varaktigt, betydande och omfattande funktionsnedsättning? (Clevnert & Johansson, 2007).

I Å3s fall tolkade nämnden att det räcker med en bostadsanpassning för att behovet skall vara avhjälp, Å3 tillhör personkretsen ostridig. Nämnden menar att Å3 har fått bostadsanpassning vilket borde vara tillräcklig hjälp för honom. Utifrån det resonemanget ger nämnden avslag på Å3s ansökan om personlig assistans. Bostadsanpassningen är ett höj och sänkbart kök samt ett anpassat badrum. Lindelöf och Rönnbäck (2007) menar det finns fallgropar i hur bedömningarna utförs. På vilket sätt påverkar bostadens utförande och standard individens hjälpbehov? Å3 menar i sitt besvär att bostadens anpassning är ett hjälpmedel till självständighet. Vidare anser Å3 att ett höj och sänkbart kök ej hjälper honom i alla situationer då han har hjälpbehov, till exempel vid förflyttningar till och från sängen. Länsrätten ger Å3 bifall med motivering att trots anpassning så uppfyller Å3 kraven som stipuleras i LSS-lagen 9§2.

I X4 och X5 tolkade nämnden att hjälpbehoven ej var tillräckligt stora medan länsrätten tolkade det på ett annat sätt och gav båda bifall på sitt besvär. Nämnden har i X4s fall, enligt honom själv, ej gjort någon utredning. Nämnden påstår att de ”observerat” honom vilket X4 ställer sig frågade till då utredningen gjordes enbart via samtal. I X5 säger nämnden att personen får klara sig med hustruns assistenter. De assistenter som nämnden hänvisar till följer med hustrun till jobbet vilket gör det omöjligt för assistenterna att då hjälpa honom i hemmet.

I W1 och Ö2 tolkar nämnden att dessa båda ej tillhör personkretsen och menar att de ej kan få personlig assistans på grund av detta. Länsrätten utgår ifrån samma intyg och beskrivningar som nämnden har haft till sitt förfogande och kommer till ett helt annat beslut. Länsrätten ger både W1 och Ö2 rätt till att de tillhör personkrets 1§3 och återremitterar till nämnden att ta ställning till om de även har rätt till insatsen personlig assistans. Det här är en situation som Larsson, Lilja, Mannheimer (2005) menar är en del av den sociala omsorgens/arbetets komplexitet. Med hjälp av en lag skall det tolkas så många olika problemformuleringar som det är i de olika besvären. En feltolkning av det som framläggs i ansökan och besvären påverkar individen negativt. I alla besvär tolkar den enskilde att det är nämnden och/eller LSS-handläggaren som tolkat deras rätt till bifall enligt LSS-lagen fel och kommer med argument och i vissa fall även nya intyg för att få länsrätten att ändra det negativa beslutet till ett bifall.

När en person får ett bifall eller avslag, beslutsunderlag, skickas det ut till den enskilde. Detta bör innehålla enbart relevant information. Det skall till exempel gå att utläsa vem som ansökt och hur det skett. Vilka personer som bidragit till utredningen, från vilka intygen hämtats, vilka behov den enskilde har är av vikt. Även den enskildes önskemål, egna resurser

samt om det enskilde får avslag på grund av att behoven är tillgodosedda på annat sätt skall finnas med tydligt. All kommunikation som sker måste meddelas den berörda personen. Ett ärende får inte avgöras utan att den enskilde får yttra sig över det som sagts eller kommit fram. Detta stadgas i FL 16§ som handlar om kommunikationsprincipen. I en bedömning måste det framgå om personen tillhör en personkrets eller ej, om personen har ett behov av det som söks och om insatsen är/inte är tillgodosedd på annat sätt. Beslutet som skickas ut kan vara bifall, avslag eller delavslag. I beslutet skall alltid finnas med en förklaring till något beslutats, detta regleras i FL 20§. Om en person får ett avslag skall det alltid finnas en besvärshänvisning, enligt FL 21§, den enskilde kan då skicka in sitt besvär till nämnden i kommunen (Davidsson, 2007).

När ett ärende överklagas skickas det först till nämnden i kommunen det går ej att överklaga muntligt enligt FL 23§. Nämnden skickar i sin tur över handlingarna till länsrätten om överklagan kommit nämnden tillhanda i rätt tid. Tidsspannet är tre veckor efter taget beslut enligt FL 23§. Praxis för överlämnandet är enligt Staaf och Zanderin (2007) en vecka för nämnden att lämna till länsrätten. Hela processen med ett överklagande är en konflikthantering som tillhör det moderna samhällets demokratiska principer, menar Eriksen och Weigård (2000) och även Larsson et al. (2005) påtalar detta.

Hos länsrätten registreras samtliga handlingar och ibland behöver länsrätten komplettera med några handlingar, det kan göras från registreringsenheten. Handlingarna blir ett mål och får ett målnummer. Målet blir samtidigt lottat på en enhet som skall handlägga målet och där fortsatt beredning och kommunicering sker innan ett beslut kan fattas i målet. Ibland avgörs målen med en nämnd bestående av tre nämndemän, domaren och en som föredrar målet för nämnden. Ibland avgörs målen av en ensam domare (muntlig kommunikation med länsrätt 2010-04-12). Detta kan jämföras med det Kemp (2002) menar är ett lotteri i förfarandet att få hjälpen. Individerna som överklagar vet aldrig om det är en erfaren domare som får målet, om det är flera domare eller om det sitter en ensam person och beslutar om individens framtid.

Av de besvär vi granskat får sju personer avslag hos kommunen, dock bedöms de tillhöra personkrets enligt 1§3 LSS. Deras grundläggande behov anses av kommunen ej vara av sådan karaktär som stipuleras i lagstiftningen LSS 9§2. I de intyg som medföljer i besvären kan inte länsrätten se att de styrker stora och varaktiga besvär i den dagliga livsföringen. Bergstrand (2009) påtalar att insatsen personlig assistans bara bör vara till för de mest krävande och komplicerade fallen. Bara för att en person tillhör en personkrets så finns det inget som säger att individen per automatik har rätt till någon insats utan det är behovet som styr. Att ansökan om hjälp med att få fönster tvättade eller med vilken kvalitet som hjälpen utförs kan ej anses vara det som stipuleras i LSS-lagen och de grundläggande behoven.

Skau (2007) menar att genom denna process går individen från att vara subjekt till objekt. Den enskildes identitet blir ett föremål för andra personers maktutövande. Individen måste genom processen underkasta sig insamling av information rörande den egna personen och "...underkasta sig det mäktiga rikets regler och normer och bli objekt för dess diagnostiska, terapeutiska, hjälpande, stödjande, frigörande eller undertryckande handlingar" (Skau, 2007, s. 45). Beroende på hur professionsutövaren hanterar processen med klienten kan denne försvaga eller förstärka en klient. Helt plötsligt skall experter tycka till om den enskilde, bedöma den enskildes funktioner och lägga sig i dennes privatliv. Upplysningar om den enskildes funktionsnedsättningar finns därefter dokumenterat i journaler och den enskilde har till viss del förlorat makten över sitt liv. Det handlar då om att en person blir ett fall, en klient (Skau, 2007).

5.2 Vilka typer av fall leder till besvär?

Då det gäller personkrets tre är en bedömning av vem som tillhör denna klassificering svårdefinierat. För att tillhöra denna personkrets måste vissa kriterier, rekvisit, uppfyllas. Funktionshindret skall vara stort - av karaktären att det har en stark påverkan på många livsvärldar. Dessa kan vara fritid, boende, utbildning eller arbete samt dagligen vara i behov av hjälp. Vidare skall funktionsnedsättningen vara av varaktig karaktär, ej av övergående art, individen skall ej kunna bli bättre. Med betydande svårigheter menas att funktionsnedsättning i kombination med föregående två punkter ger sådana svårigheter att den enskilde ej kan klara sig på egen hand, äta eller klara sin personliga hygien. Det ställs även krav på omfattande behov. Det skall vara ett regelbundet problem och även en viss mängd tidsåtgång krävs, tidsåtgången finns dock ej reglerad i LSS (Bergstrand, 2009).

I detta avsnitt har vi försökt få svar på vilka typer av fall som lämnas till besvär. För att få fram olika typer har vi valt att typifiera dessa fall i tre olika typer, det är psykiska funktionsnedsättningar såsom till exempel schizofreni och manodepressivitet. De medicinska funktionsnedsättningarna är olika somatiska sjukdomar. Dessa har ingenting med mediciner att göra. Fysiska funktionsnedsättningar är kroppsliga medfödda eller förvärvade nedsättningar. Detta skapar då en tydligare överblick över våra fall samt ger oss svar på en av våra frågeställningar.

5.2.1 Psykiska funktionsnedsättningar

W11 är en person med psykisk funktionsnedsättning samt sjukdomen KOL. Hon har även svårt med kosthållning, dygnsrytm samt fysiska aktiviteter. Detta besvär hade en handläggningstid på fem månader från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

Denna person, Z14, har en psykisk funktionsnedsättning i form somatofornt syndrom samt diskbräck. Andra funktionsnedsättningar som även framläggs är att hon har svår astma vilket påverkar den dagliga livsföringen. Vidare framgår det att Z14 har en bristsjukdom som heter Ig3-brist. Denna gör att hon har en ökad känslighet i de övre luftvägarna. Hon anser sig även vara isolerad. Vid överklagandet hade Z14 hjälp av hemtjänsten dock framgår ej i utredningen med vilken omfattning eller med vad. Från nämndbeslut till länsrättsbeslut tar detta besvär fyra månader.

Denna kvinna, Z17, har ångest och oro samt sömnsvårigheter. Hon har även psykotiska inslag och är inskränkt i kommunikationen. Vidare är hon rädd för främmande personer, talar inte svenska och har koncentrationssvårigheter. Z17 är initiativlös, orkeslös, orolig och pratar för sig själv och sover mycket. Hon förflyttar sig på egen hand utan hjälpmedel. Detta besvär pågick 5 månader från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

5.2.2 Medicinska funktionsnedsättningar

X4 är en person som har hemofili, blödarsjuka, sedan födseln. Han har förvärvat hiv och fått en stroke. En dålig syn, ett stelopererat knä samt en höftprotes ingår i hans problematik. X4 bor i en, för honom, anpassad miljö och förflyttar sig inomhus med rullstol och utomhus med permobil. 12 månader var detta besvärets tidsåtgång från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

Den främsta anledningen till att söka insatsen personlig assistans för Y9 är sjukdomen KOL och emfysem. Detta har gett en kraftigt nedsatt lungkapacitet. Y9 bor i ett hus som är bostadsanpassad med trapphiss till övervåningen samt på farstutrappan. Y9 har vid

överklagandet hjälp med hemtjänstinsatser, städning, matdistribution och har trygghetslarm via socialtjänstlagen. Detta besvär uppgick till 5 månader från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

En alkoholrelaterad demens och yrsel är Å6 främsta argument. Hon har även dåligt matintag med undervikt som följd. Å6 är sammanboende och har vid överklagandet hemtjänstinsatser främst för tillsyn och påputtning. Hon har tre till fyra besök om dagen samt ledsagning nio timmar i veckan och korttidsvistelse enligt socialtjänstlagen. Denna kvinna har även haft daglig verksamhet. Hon fick sluta vid denna på grund av att det ej fungerade där. 5 månader var besvärstiden från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

Denna kvinna, W12, har en hjärntumör och har genomgått både strålning och cytostatika behandling. Hon förflyttar sig självständigt med hjälp av endast påminnelse. Vid överklagandet hade kvinnan besök av hemtjänsten dag som natt dock framgår ej av utredningen vilken hjälp eller hur mycket tid hjälpen är. Detta besvär tar 5 månader från nämndbeslut till länsrättsdom.

Kraftig obesitas, astma och eksem är några av Å15s problem. Hon framlägger även grönstarr och gonartros till sin LSS-ansökan. I utredningen framkommer att kvinnan blivit änka och skall flytta till mindre lägenhet. Hon är beviljad bostadsanpassning av toaletten och duschutrymme men avvaktar detta på grund av en eventuell flytt. Å15 vill ej ha hjälp av hemtjänsten. Anledningen till detta framgår ej. Detta ärende hade inget beslutsdatum från länsrätten.

Stroke med högersidig svaghet, dålig balans samt oförmåga att gå längre sträckor är X16s ansökningsgrund. Vidare är hon levertransplanterad efter en hepatit c orsakad levercirros. X16 förflyttar sig med hjälp av kryckkäppar och rullstol. Bor i en delvis anpassad lägenhet med sin make som gör det mesta i hushållet, åtta månader från nämndbeslut till länsrättsbeslut tog detta besvär.

5.2.3 Fysiska funktionsnedsättningar

Å3 är en person som är förlamad från bröstet och ned efter en bilolycka. Han är sammanboende i ett hem som är bostadsanpassat. Sambon har varit anhörigassistent 28 timmar i veckan och utöver det hjälpt honom med den livsföring han behöver på sin fritid. Detta besvär tog fem månader från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

Denna man, X5, är en person med spastisk cerebral pares som är sammanboende. Han använder sig idag av sin sambos assistenter för att klara av sin dagliga livsföring. Paret har idag en son och sambons assistenter har inte tid att hjälpa honom i samma utsträckning som innan. Han behöver hjälp med stora delar av sin dagliga livsföring då han ej klarar den själv. Han uppger bland annat sin personliga hygien och lagning av mat som problemområden. Tre månader blir tiden för detta besvär från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

En kroppslig svaghet på grund av diskbräck i halsryggen samt en synskada är X1 orsaker till att söka LSS. Han åberopar diverse intyg på att han behöver hjälp med all ADL och inte klarar sin dagliga livsföring som den är. Vid överklagandet hade han ingen hjälp alls. Detta besvär har inget beslutsdatum från länsrätten men från nämndbeslut till länsrättsbeslut har det tagit minst 24 månader då sista intyget är daterat maj 2009.

En medfödd funktionsnedsättning som heter Fragile x syndrom är X10s utgångspunkt då han söker LSS. Denna person bor hemma hos sina föräldrar då han ej anses kunna bo själv på grund av sin problematik. Om han skall klara ett självständigt liv anser familjen att han måste ha personlig assistans dygnet runt. Han har ett stort hjälpbehov rörande allt från personlig hygien, på- och avklädning, kommunikation samt övrig daglig livsföring. Hans hyperaktivitet samt oro och ängslan ger honom stora påverkningar på den dagliga livsföringen. Detta är något som framkommer tydligast i ansökan om personlig assistans. I dagsläget sköter familjen

om hans omsorgsbehov då han inte är i skolan. Sex månader var tiden från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

Denna man, Y8, är en person med kronisk ryggproblematik. Han är sammanboende och anser sig behöva hjälp med de grundläggande behoven hygien, toalettbesök, personlig hygien och förflyttning. Kosthållning klarar han med viss hjälp. Hans sambo sköter hemmet och omsorgen i dagsläget. Besväret tar sju månader från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

Att vara rullstolsburen och ha cerebral pares och spastisk diplegi är X7s grund för att söka LSS. Hon är sammanboende och har idag beviljad personlig assistans enligt Socialtjänstlagen. Hon anser denna hjälp vara otillräcklig då hon inte får vara med och utforma den efter egna behov. Vid överklagandet hade hon hjälp av hemtjänst samt sin sambo då denne är på plats. Hon anser sig behöva hjälp med de grundläggande behoven som personlig hygien, förflyttning, på och avklädning med mera. 12 månader från nämndbeslut till länsrättsbeslut tar detta besvär.

Fibromyalgi och kroppslig generell kroppslig svaghet uppger X13 som sin funktionsnedsättning. Vid överklagandet bodde hon ensam och fick hjälp av hemtjänst och uppbar sjukersättning. Anser sig själv behöva hjälp med den dagliga livsföringen. Är ordinerad akupunktur på grund av smärta. Tre månader blir besvärstiden från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

En ”avsaknad av ryggrad” är den funktionsnedsättning Y18 utgår ifrån då hon ansöker om LSS och personlig assistans. Hennes ansökan utgår ifrån att hon är ensamstående och vill få hjälp med städning, bära saker, klippa tånaglar samt hämta varor på apoteket. Är rullstolsburen och strävar efter att vara så självständig som möjligt. Detta besvär har en tid på tre månader från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

Denna person, X19, har multiples skleros av sekundär progressiv typ. Han bor idag på ett särskilt boende inom ramen för socialtjänstlagen. Han ansökte om personlig assistans på grund av det stora hjälpbehov som uppkommit på grund av MS. Detta besvär har en tid på en månad från nämndbeslut till länsrättsbeslut.

Ryggsmärtor är utgångspunkten för Ö2 vid ansökan om LSS. Hon bor isolerad och anser sig inte kunna ta sig iväg på grund av sin smärta. Hon uppger att hon bland annat behöver hjälp med att kamma håret, toalettbesök, massage och att sätta på sig skor. Hon hade vid överklagandet en kombination av hemtjänst och boendestöd som är utlagd över dagen. Hon framhåller att hon behöver få personer runt sig och att hon i dagsläget haft besök av 250 olika personer. 11 månader tar detta besvär mellan nämndbeslut till länsrättsbeslut.

Larsson et al. (2005) menar att alla individers behov ej behöver se likadant ut men att de som omfattas av LSS-lagstiftningen blir bedömda efter en likadan mall. Personer som ingår i 1§3 har ofta helt skilda grundproblem vilket vi påtalat med ovanstående sammanställning. I och med att standardiserade bedömningar görs kan en del falla mellan stolarna. Det är en komplicerad uppgift att personkretsbedöma individer när det gäller 1§3 enligt Davidsson (2007). LSS-handläggaren behöver omfattande information om klienten för att kunna göra en bedömning. Även intyg brukar vara en central del för LSS-handläggaren då dessa intyg oftast styrker eller fäller klientens ansökningar. Olika yrkesgrupper kan här vara inblandade, allt från psykologer och specialpedagoger till läkare (Davidsson, 2007).

Hurst (2005) talar om vertikal och horisontell hjälp. Horisontell hjälp betyder att de i en homogengrupp som har samma behov ska ha samma hjälp. Vertikal hjälp symboliserar de som ej tillhör en homogen grupp men ändå får den hjälp de behöver (Hurst, 2005). I praktiken innebär detta att alla i personkrets tre som tillhör en homogen grupp får samma hjälp. Detta krockar då med stöttepelarna i LSS. En liktydig bedömning av alla i till exempel personkrets tre skulle inte vara möjlig, alla behöver en individuell prövning om insats och hjälp (Clevnert & Johansson, 2007).

Kemp (2002), Ellis (2005) samt Clevnert och Johansson (2007) ställer sig frågan, hur skall individer med en funktionsnedsättning nå full delaktighet och självständighet i samhället om myndigheterna ger avslag. Detta är en paradox alla tre belyser samtidigt som Clevnert och Johansson (2007) belyser att välfärdstatens skattkista ej är outtömlig. Därför begränsar välfärdstaten genom lagar, regler och tillämpningar.

5.3 Skillnader och likheter

En genomgående likhet i besvären är språkbruket. Språket är byråkratiskt och här menar Skau (2007) att språket översätts från ett vardagsspråk till ett fackspråk. Språket ger LSS-handläggaren ett övertag och det är även en kontrollerande faktor som ger en viss form av makt (Skau, 2007). I tio besvär skriver länsrätten att klienten ostridigt tillhör personkrets 1§3. Det lämnar inget rum för tvivel att klienten har en stor funktionsnedsättning. Dock får inte alla klienter med ostridig personkretstillhörighet bifall i sina överklaganden. Klient Å3, X4 och X5 anses vara i behov av personlig assistans. De är ostridiga enligt länsrätten och kan dessutom styrka sina funktionsnedsättningar med intyg.

I de andra sju fallen menar länsrätten att frågan som skall bedömas är om klienten har problem med den dagliga livsföringen trots att de ostridigt tillhör personkretsen. Här handlar det om att se om hjälpbehoven styrks av intyg. Genom att använda ordet ostridigt har länsrätten använt ett språkbruk som, enligt Skau (2007), handlar om makt och dess legitimering. Det är inte längre ett vardagsspråk utan fackspråket tar över och ger här klienten rätten på deras sida, de tillhör personkretsen utan tvivel. Genom denna översättning av språket görs personer mer tillgängliga för välfärdstatens hjälpapparat. ”Diagnosen fungerar som en problembeskrivning som kopplar samman en privat livssituation med en bestämd professionell kultur...” (Skau, 2007, s. 49). Diagnosen gör att den enskilde kan få hjälp av olika professionella. De kan få rätt till personlig assistans eller som i vissa av besvären bli bedömda som ostridiga. Skau (2007) menar att den språkförändring som ändå sker då en person blir en klient är nödvändig för att välfärdstatens hjälpapparat skall ”förstå”. Den behövs även för att ”etablera, legitimera och utöva makt och kontroll” (Skau, 2007, s. 53).

Den andra likheten som är genomgående i besvären är att det är viktigt att ha ett bra skrivet intyg som styrker behovet. Med ett intyg kan en klient få rättigheter inom till exempel personkrets tre, klienten kan bli typifierad. Om klienten får en diagnos kan därigenom dörrar öppnas för ett deltagande i samhällslivet som varit svårt innan. En experts intyg kan ge klienten rättigheten att få ta del av samhällets hjälp, det gör dessa intyg så värdefulla. Det som framkommer tydligt i denna uppsats är just att vikten av ett relevant intyg är avgörande om en person skall bedömas ha rätt till personlig assistans. Intygen som kan komma från läkare, arbetsterapeuter med flera styrker individens behov av hjälp och länsrätten lägger stor vikt vid dessa. Ett läkarintyg kan styrka sjukdomen, dess omfattning och varaktighet. Arbetsterapeuten kan styrka vad personen har för hjälpbehov.

De privata förhållandena blir myndighetens egendom och helt tillgänglig för myndigheten. Först skall de mest intima detaljerna om personens fel och brister avslöjas och sedan även styrkas med annan experts intyg om diagnos. När detta sker blir du ett med din diagnos, typifierad. Det individuella i personen försvinner denne blir en del av något större (Skau, 2007). Det är en del av den sociala konstruktionen, att bli en klient, den sociala konstruktivismen stöder detta.

Individen kan med hjälp av intyg skrivna av myndighetspersoner såsom läkare, ST-läkare, arbetsterapeuter och sjukgymnaster styrka sina behov. Klientens egna utsagor om behov räcker ej. Vem som skriver intyget kan vara av stor betydelse. Det kan vara av stor betydelse

var fokusen ligger på för den som skriver intyget. Arbetsterapeuternas och sjukgymnasters intyg skrivs med fokus på vilket hjälpbehov klienterna har. X5s intyg är innehållsrikt och tar upp relevant information som beslut kan tas på. Utifrån detta intyg skrivet av en arbetsterapeut så gör länsrätten bedömningen att X5 är i behov av att få personlig assistans för att dennes hjälpbehov var styrkt. Vissa personer ”längtar” efter att få en diagnos, de blir något nytt, de får en helt ny identitet med sin diagnos. De sitter inte längre mellan makt och hjälp utan de har då fått den hjälp de kan anse sig behöva, precis som i X5s fall (Skau, 2007).

En del ansökningar har bifogat journalanteckningar för att styrka deras behov av personlig assistans. X7 har läkarintyg och har även lämnat en egen utsaga men vare sig intyg eller utsaga styrker behovet menar länsrätten. Här kan en dubbeltydighet ses. Desto fler sakkunniga som har samma tolkningsram desto svårare kan det vara för klienten att få igenom sin vilja samtidigt som intygen behövs för att få ta del av välfärdsstaten (Skau, 2007).

Läkarnas intyg skiljer sig från arbetsterapeuternas och sjukgymnasterna. Läkarna styrker sjukdomar, omfattning och varaktighet emedan arbetsterapeuter och sjukgymnaster styrker hjälpbehovet.

I W1s fall är det dock ett läkarintyg som styrker det individen påvisar då LSS-handläggaren påstår något annat. LSS-handläggaren uppger sig ha mött W1 när denne varit ute och cyklat men uppger varken plats och tidpunkt. W1 bestrider denna uppgift själv och menar att länsrätten bör bortse från detta. W1 hänvisar till ett intyg från överläkare som påvisar att W1 ej kan cykla och säger sig dessutom ej äga en cykel och aldrig heller lärt sig cykla. Klientens makt ligger i att göra motstånd. Foucault (2001) menar att där det finns makt finns även viljan att slå tillbaka att inte underordna sig i något. Klienten riktar in sig på att slå håll på det kommunen gjort i sin utredning, finns det rum för annan tolkning, eller regelrätta fel gjorda av kommunen försöker klienten påvisa dessa. Länsrätten har makten att ge klienten rätt vilket görs i fem fall eller hålla med kommunen i sina beslut vilket görs i 14 fall.

Det som är gemensamt för alla avslag är att de intyg som finns från myndighetspersoner ej styrker det som beskrivs i lagstiftningen i LSS. Dessa intyg påvisar behov, svårigheter och bekymmer i den dagliga livsföringen ingenting annat. I Å15s intyg står det att härmed intygas att kvinnan har stort behov av personlig assistent för att klara av sin egen och sin mans situation. Läkaren som skriver detta intyg styrker inte sina påståenden utan har bara radat upp Å15s besvär. Läkarens intyg blir då mer av en åsiktskaraktär. Z14 har ett intyg där läkaren skriver att den enda vettiga lösningen är personlig assistans. Varför det är den enda vettiga lösningen förklaras ej. I ett annat intyg skriver läkaren att en personlig assistent i hemmet skulle ge kontinuitet för W12. Vilken kontinuitet och varför det är viktigt med detta nämns ej. Läkaren skriver vidare att denne misstänker att det finns en tendens till försämring för W12, vilket ej heller styrks utan blir av åsiktskaraktär. En stor del intyg som är skrivna av läkare menar att kontinuiteten är viktig för klienten, dock är det inte något som behoven i LSS-lagen skall ställas emot. Bergstrand (2009) påtalar att personlig assistans skall vara till för personer som är i behov av hjälp av privat karaktär som till exempel personlig hygien, äta men även behov där ingående kunskaper om individen är av stor vikt.

Ytterligare skillnad framträder då de som söker ej har intyg. Y18 har ingen ryggrad. Det finns dock inga intyg som styrker att detta utgör en funktionsnedsättning för henne. Länsrätten avslår hennes ansökan om personlig assistans utifrån detta. Inte heller Z17, Y9 eller X19 har bifogat några intyg och får även de avslag på sina besvär. Enligt Skau (2007) handlar ett intyg, en journal, om att överföra det vardagliga språket till ett diagnostiskt språk, det som räknas som det professionella. Genom dessa kan klienten bli utsatt då det bara är de professionella som står för ”sanningen”. Tolkningen av personens funktionsnedsättning blir sanningen, alltså det som är journalfört. Detta kan skapa en typifiering av den funktionsnedsatta som är svår att få bort och kan göra individen skygg för denna typ av intyg (Skau, 2007). Dessa människor kämpar, precis som Hurst (2003) skriver om, för en

delaktighet. Att få ta del av samhällets resurser och få tillgång till dessa skapar en delaktighet i samhället, de personer som ej har korrekta intyg får då enligt Hurst (2003) ej tillgång till detta.

I fall X4 menar länsrätten att det är en stor diskrepans mellan intygen mannen bifogar och mannens egen utsaga det som framkommer i ansökan som mannen själv beskrivit ej diskuteras mer i länsrätten. Fall X4 har två olika intyg från arbetsterapeuter. Arbetsterapeut ett som kommunen har tagit sitt negativa beslut på, där X4s behov ej styrks. I länsrätten trycker X4 på det andra intyget skrivet av arbetsterapeut två, där större hjälpbehov styrks. Detta intyg är daterat senare. Detta betyder att kommunen ej haft samma intyg att utgå ifrån. Dock får fall X4 rätt av länsrätten att han är i behov av personlig assistans. Utifrån detta kan det anföras att välfärdsstaten sköter sitt jobb och bara ger åt de som verkligen är i behov och dessutom kan styrka behovet. Detta styrks av det Clevnert och Johansson (2007) skriver rörande att de grundläggande behoven måste vara uppfyllda för att få rätt till hjälpen. Vidare skriver Clevnert och Johansson (2007) att länsrätten har rätt att ändra beslut precis som i detta fall då de sett att ett nytt intyg styrker personens funktionsnedsättning. Genom att de ändrar ett beslut får då individen rätt till grundpelarna i LSS, självbestämmande, påverkan, tillgänglighet, delaktighet och kontinuitet (Clevnert & Johansson, 2007).

En sätt att se på besvären var genom rapporterat kön, det vill säga, om de sökande var män eller kvinnor. Deras sätt att vara man eller kvinna går ej att utläsa i besvären så det är ej av intresse för oss i denna studie då ett genusperspektiv ej kan appliceras utan våra tankar handlar enbart om kön. Av 19 besvär var det en förhållandevis jämn könsfördelning. Det som framkom av intresse var att av de fem besvären som fick bifall från länsrätten var det fyra män och endast en kvinna. I sju fall höll länsrätten med nämnden i kommunerna om att de ej kunde bli personkretsbedömda och av dessa är majoriteten kvinnor. Majoriteten som får bifall är alltså män och majoriteten som får avslag är kvinnor. Det går dock ej att se en könsaspekt på detta då de intyg en person kan visa upp kan förklara en viss del av skillnaden. En skillnad på besvärens utfall utifrån vilket kön det var på domaren eller nämndemännen gick ej heller att utläsa, dessa sammansättningar var blandade med både kvinnor och män. Är det så att könet påverkar hur du blir bedömd, även om det skulle kunna tolkas så, är det inget som kan bevisas i denna uppsats. Till vardags talas det om könsskillnader som en naturlighet men inom forskningen blir då positioneringen kring en könsordning istället. Könsordningen är alltså en maktrelation, denna finns på en strukturell nivå mellan kön. Teorier som relaterar till en könsordning har nästan alltid ett perspektiv på makt. Könsforskningen säger att "...kön synliggörs i beskrivningar och problematiseras i tolkningar. Könsforskningen inbegriper en maktaspekt" (Wahl, Holgersson, Höök & Lindhag, 2001, s. 40). Könsforskningen har belyst konsekvenser som kön kan ha då det rör resursfördelningen, precis som i denna uppsats, samt hur könet påverkar maktförhållandet.

En likhet i vissa besvären är att nämnden anser att klienternas behov kan tillgodoses på annat sätt. Det påvisas genom att de hänvisar klienten att till exempel ansöka om insatser enligt socialtjänstlagen så som hemtjänst eller att ansöka om andra punkter enligt LSS. Dessa alternativ kan vara ledsagning och korttidsvistelse utanför hemmet enligt kommunerna. Bergmark (1998) anser att genom manipulation av klienten kan LSS-handläggaren få klienten att tänka positivt rörande ansökningar om vissa insatser och negativt om andra. Detta för att styra klienten till att ansöka om det som är minst kostnadskrävande för kommunen. Clevnert och Johansson (2007) påtalar även de kostnaderna kring LSS och menar att de ökat lavinartat de senaste åren. Kommunen menar att X10s behov tillgodoses bättre med ledsagning samt korttidsvistelse enligt LSS, detta är något som X10 ej ens har ansökt om. Detta kan tolkas vara en del av kommunens styrning. Kommunen informerar Y8 om att denne har möjlighet att ansöka om ledsagning enligt LSS och hemtjänst.

”Enligt LSS skall insatser ges den enskilde endast om han begär det, vilket sker genom en ansökan” (Davidsson, 2007, s. 116). Det vill säga att grundtanken är att personen själv skall ansöka. Kommunen gör i fallen X10 och Y8 fel då de föreslår för X10 att denna kan få sina behov tillfredsställda via till exempel ledsagning samt i fall Y8 där kommunen ”upplyser” att klienten har en möjlighet att söka ledsagning istället. I dessa fall ska inte kommunen eller LSS-handläggaren ens föreslå andra insatser utan bara ta ställning till det som klienten verkligen ansöker om. I dessa fall handlar ansökan utifrån 1§3 i LSS om insatsen personlig assistans enligt 9§2 LSS (Davidsson, 2007).

Det finns en likhet mellan Ä15, Z14 och Å6. Ä15 menar att hon ej ”vill” ha hjälp av hemtjänsten emedan Z14 och Å6 anser att hjälpen de erhållit från hemtjänsten ej fungerat. De insatser som sker med städning enligt Socialtjänstlagen ska ske enligt en skälig nivå medan LSS ska ske med en god nivå. Detta kan ge en skillnad i på vilket sätt individen får hjälp. X19 bor i dagsläget på ett äldreboende och därmed har behovet defacto tillgodosett på annat sett. Alla dessa besvär fick i länsrätten avslag. Städning i sig är ingen orsak att få LSS, det kan lika gärna utföras via Socialtjänstlagen. Det ingår inte i personlig omvårdnad att få städning. Det står inte definierat med vilken kvalitet eller kvantitet städning ska utföras heller (Bergstrand, 2009). Även X19 fick som nämnt avslag på sin ansökan. Han fick dock avslag eftersom hans ansökan kom in efter att han fyllt 65 år vilket regleras i LSS §9b.

I fall X7 är personen ostridig och har idag personlig assistans via Socialtjänstlagen. Då hennes ansökan om personlig assistans via LSS inkommit till LSS-handläggaren försvinner enligt Bergstrand (2009) nämndens möjlighet att bibehålla beslut om bistånd enligt socialtjänstlagen. Clevnert och Johansson (2007) påpekar att grundpelarna i LSS är självbestämmande, att kunna påverka, tillgängligheten och delaktigheten. Vidare skriver Clevnert och Johansson (2007) att innan LSS-lagstiftningen kom till fick inte den enskilde sitt hjälpbehov tillfredsställt av hemtjänsten och individen kunde inte påverka hjälpinsatsens innehåll. Fall X7 får dock avslag på grund av att intyg som styrker hennes problematik saknas.

I alla dessa fall har klienterna en åsikt om att omsorgen de haft via Socialtjänstlagen ej har fungerat och önskar då få en personlig assistent för att avhjälpa situationen. Länsrätten menar att det ej är något skäl för att bevilja personlig assistans enligt LSS. Länsrätten har bland annat betonat att enbart städ ej är en anledning för att bli beviljad LSS. Skillnaden blir då att lagstiftningen bottenar i ett självbestämmande men nämnd och länsrätten åsidosätter detta. Nämnd och länsrätt menar då att hjälpbehovet med de grundläggande behoven fungerar ”för bra” eller att det ej finns intyg på att klienten behöver hjälp med detta.

Här inträder även en paradox då LSS-lagstiftningen skall ses som kompletterande lagstiftning för personer med funktionsnedsättning, en så kallad plus-lag. Den ska öka denna grupp delaktighet, valfrihet, självbestämmande samt garantera att den enskilde får en god levnadsnivå när annan lagstiftning inte klarar av det. LSS är dessutom förmånligare för individen inte bara för att den sätter upp högre standard än Socialtjänstlagen utan även för att LSS är kostnadsfri för individen (Bergstrand, 2009).

5.4 Att konstruera en klient

I och med de fall som studerats i denna uppsats upptäckte vi en ny infallsvinkel som vi ville belysa mera. De som ansöker om LSS blir en del i konstruktionen av sig själv som klient, detta för att kunna passa in i lagstiftningens beskrivning av den hjälpbehövande. Det som framkom är bland annat att klienten i stor utsträckning bara påpekar sina brister i ansökningar till kommunen samt i besvären till länsrätten. Dessa brister stämmer ofta överens med det som

stipuleras i lagstiftningen. Detta kan tyckas vara en självklarhet men det är en del av den sociala konstruktionen att bli en klient.

Att vara klient är inte alltid en frivilligt antagen roll men om individen skall få rätt till hjälpen betyder det att denna roll måste accepteras (Dunér & Nordström, 2005). Rollen som klient kanske inte är klar för individen som innehar den rollen. Payne (2002) menar att vara klient inte är ett statiskt tillstånd utan bara finns i förhållande till LSS-handläggaren (Payne, 2002). Skau (2007) menar däremot "...att om du blir en klient så är det en process som inte kan hävas; klientrollen kommer för alltid att finnas med på personens sociala identitetskort" (Skau, 2007, s. 48).

Payne (2002) menar att många professionella yrkesroller inom välfärdsstaten anser att klienten bara är en del av själva processen, ett verktyg. Självt menar Payne (2002) att så inte är fallet. Skapandet av en klient är av stor vikt för att förstå den sociala konstruktivismen och klienten är en del av processen precis som i en handläggningssituation.

Payne (2002) menar att klienten tar med sig sitt kunnande om sig själv in till LSS-handläggaren för att försöka påverka och förändra den andres bedömning. Detta menar Payne (2002) är även en förutsättning för att det sociala arbetet skall utvecklas, det ska inte bli en ensidig tolkning av lagen utan klienten kommer även denne till tals.

Vidare menar Payne (2002) att klientskapet förknippas med vissa grupper. I detta arbete är klientskapet förknippat med en ansökan om personlig assistans genom LSS. Klientskapet handlar då om att en funktionsnedsättning blir en typifiering. Här kommer olika normer och värderingar in i bilden. Olika attribut förknippas med olika typifieringar menar Payne (2002).

I fall X10 väljer personen att fokusera på att det är av stor vikt för denne att den som tar hand om honom känner honom och hans behov. Detta belyser han bland annat genom att då han blir rädd och upprörd är det svårt att lugna ned honom. Då denna person är stor och stark väljer ansökan att fokusera på detta men även oro, irritation och aggression är centrala delar. Fall Å6 väljer att lägga tyngdpunkten på att hon behöver hjälp av kvalificerad personal då det gäller motivation och aktivitet. Den personalen bör ha ingående kunskap om Å6 för att kunna tillgodose hennes behov enligt egen utsago. Fall Z17 lägger tyngdpunkten på kommunikation då hon är rädd för främmande människor, hon accepterar bara den tidigare maken och förstår inte svenska. Det svenska språket skapar hinder för henne anser hon. I X16s fall läggs tyngdvikten vid personlig hygien vilket hon upplever är känsligt. Hon har svårt då många olika skall hjälpa henne med detta. I fall Z14 uppger hon den personliga omvårdnaden som ett stort bekymmer. Hon anser att inte hemtjänsten kan finnas tillgänglig på nattetid då hon behöver hjälp med astma. Vidare anser hon att de inte är flexibla och kan ge henne dusch då hon anser sig behöva det ofta på grund av svåra svettningar. Matlagningen ser hon också som ett problem.

Fall Y18 väljer i sin tur att fokusera på den personliga hjälpen i sin ansökan. Hon belyser saker som viss städning, klippning av tånaglar och lyfta upp och ned saker. Detta är för henne förknippat med personliga behov. I X13s fall anförs att han blir isolerad om han ej beviljas personlig assistans och tar upp det faktum att hans kroppsliga svaghet gör att han har svårt att förflytta sig och därför anser sig bli isolerad.

Här kan då sägas att det som klienterna anför för att få rätt är en standardisering till den speciella kontext som krävs för att få just rätt (Alvesson & Sköldberg, 2008). För att få rätt väljer individen att bli en klient och överger sitt oberoende och sin identitet, detta för att passa in i standardmall som organisationen vill ha.

En annan del av den sociala konstruktionen av att bli en klient är att funktionsnedsättningen i sig ej behöver betyda något. Det är i kombination med att ej kunna vara delaktig som individen blir funktionshindrad eller i värsta fall handikappad. Funktionshinder är en kombination mellan funktionsnedsättning och hinder i det kringliggande samhället. Samhället är kanske inte anpassat efter just den

funktionsnedsättningen en person har, detta kan leda till ett hinder i det dagliga livet. Kollektivtrafiken är ett exempel på när en person i rullstol (funktionsnedsatt) blir funktionshindrad av samhället när de ej kan ta sig ombord på de icke niggande bussarna. Handikapp blir det när omgivningen på ett konsekvent sätt ger en begränsning i att delta, ett utanförskap. Handikapp hör inte alltid ihop med funktionsnedsättning utan speglar även andra situationer. Att vara funktionsnedsatt och kvinna ger ett dubbelt handikapp. Handikapp i denna kontext syftar på diskrimineringen och utanförskapet mer än själva funktionsnedsättningen. Det är relationen mellan individ och samhälle som den samhällsvetenskapliga handikappforskningen accentuerar. Det är samhällsresurserna som gör så att vissa funktionsnedsättningar leder till begränsningar medan andra kan delta utan någon inskränkning som helst. Det vill säga, det är resursfördelningen som ger handikappet (Danermark, 2005). Personen skapar inte bara sig själv som klient utan skapar sig även ett utanförskap gjord utifrån handikappet för att få ta del av hjälpen.

En paradox när det gäller klientifieringen är att för att få ta del av välfärdstatens hjälpsystem måste individen vara så i behov av hjälp att denne ej kan klara sig själv. För att få vara delaktig och kunna bestämma själv måste du vara beroende av andra. Detta menar Kemp (2002), blir en märklig situation när den som är för självständig blir nekad hjälpen för att de just är självständiga. En del blir nekade hjälpen, fortsätter Kemp (2002), för att de är för osjälvständiga. Även Ellis (2005) påtalar att det blir en märklig situation när individen själv måste kunna vara kapabel till rationella tankar och ha kontroll över sin kropp. Här menar Ellis (2005) att det inte är en sådan enkel grundtanke att efterleva men säger samtidigt att för att vara helt oberoende så måste individen få bestämma själv vilket blir ett problem då alla individer med funktionsnedsättning ej kan styra sin kropp eller ha rationella tankar.

Bergmark (1998) menar att välfärdsstaten har en tanke att alla medborgare genom disciplinering/lagstiftning skall inrätta sig i ledet, alla medborgare kan inte få det den vill ha. Genom att se till hela samhällskollektivet omkonstruerar välfärdsstaten individen till en klient. För att få ta del välfärdstatens hjälp genom en behovsbedömning så konstrueras en klient, ännu en social konstruktion. Faktorer som ingår i konstruktionen av det sociala arbetet runt biståndsbedömningen är klienten, LSS-handläggaren samt sammanhanget. Detta tar sin början i och med att personen har ett behov som ej blir uppfyllt och inkommer med en ansökan. LSS-handläggaren första uppgift är att vara en ”gränsvakt” att sälla bort de klienter som ej har rätt att ansöka om hjälp enligt LSS. Kommer LSS-handläggaren fram till att klienten har rätt till LSS så är början till en klient konstruerad. Processen är nödvändig enligt Lindelöf och Rönnbäck (2007) för att klienten skall passa in i organisationen mall. Det för att organisationen är uppbyggd på att varje LSS-handläggare har hand om stor mängd klienter samt följa riktlinjer och kategoriserar hjälpen klienten är i behov av (Lindelöf & Rönnbäck, 2007). Även Dunér och Nordström (2005) menar att organisationen är i behov av att standardisera och kategorisera klienterna för att underlätta för LSS-handläggaren. De menar samtidigt på att många klienter har samma sorts behov de behöver ha hjälp med och kan därmed bli gynnade av en hög form av standardisering i besluten. Även länsrätten följer en standardmall i sina bedömningar i besvären. Alla besvär jämförs med lag och förarbetet, den så kallade propositionen. Foucault (2000) menar att makt genom lagar och regler är ett fenomen som funnits genom århundraden. Makten implementeras till exempel i samhället genom lagar, den implementeras i familjen där det är fadern som styr, på penningmarknaden där det är dollarn som styr. Med det menar Foucault (2000) att makt förekommer i alla situationer, i ansökan, i överklagandet, genom besvär, genom länsrättens överordnade beslutsform med mera. Genom att de som har myndighetsmakten bestämmer hur individen skall vara, via ett cirkulärt tänkande, och lagen styr vilka som har rätt att ta del av välfärden så anpassar klienten behoven efter tillgången i lagstiftningen.

I LSS-lagen står att klienten måste vara i behov av hjälpen, för att du tillhör personkretsen ostridigt betyder inte per automatik att du får bifall i din ansökan.

Även Simonsen, (2005) Hurst (2003) samt Clevnert och Johansson (2007) framlägger att individen klientifierar sig själva för att få ta del av samhällets system och slippa att stå utanför. Det är en delaktighetsaspekt och handlar om en önskan att bli en jämlik medborgare.

6 Slutdiskussion

Syftet med uppsatsen var att undersöka de besvären som når länsrätten rörande insatsen 9§2 personlig assistans. De som ansöker och är av intresse för oss önskar tillhöra personkrets 1§3. Vi ville även tydliggöra den process som fortgår under ansökan av LSS till besväret när länsrätten och där får ett domslut. Detta syfte besvaras med hjälp av tre frågeställningar:

- Hur behandlas besvären hos länsrätten?
- Finns det skillnader och likheter mellan besvären?
- Vilka typer av fall leder till besvär?

Vi tycker att de svar vi fått i uppsatsen ger oss svar på de frågeställningar som skapades i samband med syftet och frågeställningarna. Resultat ger en komplex bild av hur det är att ansöka om hjälp enligt LSS och besvara till länsrätten. Genom vår analys och koppling till tidigare publicerat material ser vi en process som är svårbemästrad för klienten. Genom frågeställningen likheter och skillnader i besvären upptäckte vi att intygen är en central del i bedömningen. Detta skall ställas mot att det ej framgår, någonstans, i lagstiftningen att vikten av intyg är central. Ny litteratur förekommer genomgående under resultatdelen för att styrka våra teorier och de vetenskapliga artiklarna vi valt.

Vi har valt att använda samma rubriker i slutdiskussionen som våra frågeställningar för att tydliggöra våra svar.

Makt är ett tema som dykt upp i våra tankar under arbetets fortskridning, det har uppkommit som en viktig del i tolkningen av våra besvär och kommer därför att analyseras i analysdelen av uppsatsen. Vem är det som har makten, är det klienten, länsrätten eller LSS-handläggaren? Vem utövar makten och hur utövas den? Desto längre arbetet fortskridit har dessa frågor väckts.

Ett tema tillkom i resultatdelen som inte tillhör syfte och frågeställningarna med enligt oss är av vikt i processen. Det handlar om klientifiering, att klienten som ansöker om LSS gör sig själv till ”offer” för att få ansöka om denna insats. De belyser bara det som de inte kan för att få ta del av samhällsinsatserna. Detta var något vi ej räknat med från början utan framkom då vi analyserade våra besvär.

Metoddiskussion

Den kvalitativa metoden var den som ansågs mest lämpad för denna studie, en kvantitativ studie hade ej fått samma förståelse av innehållet i besvären och uppsatsen hade fått en helt annan struktur. Vi hade till exempel ej kunnat ställa frågan ”hur behandlas besvären” då denna fråga i vår uppsats hade en förstående karaktär. Vi ville helt enkelt försöka förstå och tolka hur besvären behandlades i processen.

Uppsatsen var av den induktiva ansatsen vilket innebar att vi kontaktade länsrätterna i Sverige och försökte få en så stor empiri som möjligt. Alla länsrätter valde inte att svara på vår e-post trots att vi skickade e-post för att påminna de som ej svarat. Totalt fick vi 280 besvär från sju länsrätter och utifrån vårt urval gick endast 19 stycken att använda. Vi valde att avstå från de som är under 18 år då de i dessa fall kan hävdas föräldraansvar, detta gjorde att vi fick välja bort tre stycken. För att få en högre trovärdighet på vår uppsats önskade vi att vi fått fler fall som passade in på våra kriterier men då ej alla länsrätter ville hjälpa till fick vi utgå från den empiri som fanns tillgänglig. Kritik kunde vi även rikta mot de länsrätter som ej svarar eftersom att bara sju av 23 besvarade sig att hjälpa till. Det vi som författare till denna uppsats kunde gjort mer är att ”jagat” de länsrätter som ej besvarade sig att hjälpa till.

Om denna studie gjorts utifrån en deduktiv ansats skulle vi först valt teorin och sen tolkat besvären. Detta hade kanske gett oss ett annat resultat men vi såg även att det kunde göra tolkningen mer besvärlig då vi i så fall ej skulle läst besvären i förväg och ej fått veta vad de innehöll för information.

De nya perspektiven som vi fann under uppsatsens gång gjorde oss förvånade. Vi kunde inte använda oss av alla perspektiv vi såg utan fick selektivt välja ut de teman som kunde användas. Kön var ett perspektiv vi kunde se men vi kunde ej enbart använda detta då andra faktorer vägde tungt tillsammans med kön såsom intyg och funktionsnedsättningar.

Hur behandlas besvären?

LSS-handläggaren träffar och samtalar med klienten och i många fall så medverkar även LSS-handläggaren i klientens dagliga liv för att med egna ögon observera och bedöma hur vardagen för individen ser ut. Nämnden granskar både individen och dess dokument innan de tar beslut i frågor rörande insatsen.

Länsrätten dissekerar, ifrågasätter och granskar besvären de får in från nämnden. Detta innebär att de aldrig träffar klienten själv utan bara läser om klienten i dokument. Länsrätten förlitar sig på intyg och sammanfattningar gjorda av LSS-handläggare och nämnd. Det är framförallt två frågor som dissekeras av länsrätten, rätten till att tillhöra personkretsen och med de rättigheter som det innebär för individen. I våra fall är det tio stycken besvär som tillhör personkrets tre ostridigt, bara tre får bifall av länsrätten.

Den andra frågan som granskas är om behoven som individen uppger sig ha är så stora som lagen stipulerar. I våra besvär menar länsrätten att behoven ej är så stora som lagen stipulerar, sju stycken besvär tillhör personkretsen ostridigt men får avslag för att de ej styrkt sina behov. I de sju andra avslagen anses personen ej tillhöra personkretsen överhuvudtaget.

Vi pekar på att intygen eller intyget är det centrala i länsrättens bedömning av dessa båda frågor, men hur vet klienten det? Kan det vara därför Y18 ansöker utan att bifoga några intyg, hon har ej förstått vikten av dessa intyg utan låter funktionsnedsättningen tala för sig själv? Klienterna blir tillsagda av LSS-handläggaren att de behöver intyg som styrker personkretstillhörigheten samt behovet. Klienten vänder sig i sin tur till annan myndighetsperson. Det kan vara en läkare, arbetsterapeut eller sjukgymnast för att få intyget. Intyget erhålls och bifogas men kvalitén på intyget vet klienten inget om utan det är först när LSS-handläggaren granskar intyget som dess innehåll hissas eller dissas.

Detta innebär att individen blir granskad från alla håll. LSS-handläggaren granskar individen genom sin myndighetsutövning. Andra myndighetspersoner med rätt att skriva ut intygen undersöker individen utifrån sin aspekt samt att även länsrätten bedömer individen för att eventuellt ge klienten rätt. Personen blir alltså granskad och bedömd utifrån sin

funktionsnedsättning. Om de inte har rätt intyg eller intyg som styrker det som stipuleras i lagen får de inte insatsen som de anser sig behöva. Utifrån denna synvinkel är personen funktionsnedsatt, då den ansöker om LSS, men blir genom ett avslag funktionshindrad och handikappad av att inte få hjälp. Personen är alltså funktionsnedsatt och samhället skapar funktionshindret menar vi.

Enligt förvaltningslagens 7§ talas det om att handläggningen skall ske enkelt, snabbt och så billigt som möjligt utan att eftersätta säkerheten. Är det då rimligt att det skall ta 24 månader från nämndens beslut till länsrättens beslut? Kommunens och nämndens handläggnings och utredningstid är utanför detta tidsspann, den tiden vet vi inget om. Vi anser att 24 månader är en orimligt lång tid men då lagen inte sätter någon exakt tidsgräns måste alltid ”snabbt” bedömas från fall till fall. Vi vet inte om fall X1 varit speciellt problematiskt men i detta fall anser vi att personen borde ha kontaktat Justitieombudsmannen för att få detta prövat. Är det rimligt med 24 månader? När det ej finns tydligt reglerat i lagen gör länsrätten en egen tolkning av ordet ”snabbt”. Härigenom menar vi att Foucaults (2001) tankar om makt som suveränt ligger helt hos övermakten, länsrätten.

När länsrätten får in ett besvär ”lottas” det ut bland ”lediga” domare och nämndemän. Detta kan alltså innebära att det blir allt från en domare eller fler till inga nämndemän eller fler. Är alla domare hos länsrätten kunniga då det gäller LSS? Har de den kunskap som krävs för att förstå och problematisera situationen när de som söker har psykiska funktionsnedsättningar, somatiska sjukdomar eller kroppsliga funktionshinder? Ibland kan det även vara en kombination av alla tre. Det är ett pussel som ska läggas och att en domare skulle ha all denna kompetens har vi svårt att se. Är det tillräcklig kunskap om ärendena som presenteras i de handlingar länsrätten tar del av? Fall Y18 har ingen ryggrad och bara det kan vi anse borde vara tillräckligt för att belysa sitt behov men då denne ej har intyg väljer länsrätten att ge avslag. Rätt eller fel? Ännu märkligare är att nämnden ej ansåg kvinnan ens tillhöra personkretsen.

Om en person bara får en domare, är det rättssäkert? Denna domare kan då helt själv besluta i ärenden utan att få fler aspekter från andra. Lotteriet kunde ha varit mer rättssäkert om alla besvär blivit tilldelad en domare och två nämndemän. Då skulle det ha varit en randomisering i processen som varit till gagn för individen då det har varit fler aspekter på samma ärende.

Vilka typer av fall leder till besvär?

Det är svårt att se en entydighet i de fallen som vi granskat och som lett till besvär, vilka som tillhör personkrets 1§3, då vi ej anser att det är enkelt att förstå vem som tillhör personkretsen. Här menar vi att det är av yttersta vikt med en mer tydlighet i lagen gällande vem som faktiskt tillhör personkretsen. Personkrets 1§3 används lite som ”när ingen annan personkrets går att få tillhörighet till”. Känslan som infinner sig hos oss är att alla och envar kan, med rätt intyg och vilka sjukdomar som helst, få tillgång till denna personkrets. En annan tydlighet vi önskar är att det påvisas i LSS-lagen att intygen är viktiga. Dessa intyg på- eller avvisar individens personkretstillhörighet. Vidare menar vi att intygen är det centrala i både LSS-handläggarens, nämndens och även länsrättens bedömning av behovet. Vi menar att intygen är i stort sett det ända dessa instanser grundar sina beslut på. Men var i lagtexten framgår det? Varken i lagtexten Grewgow (2007) eller hos Bergstrand (2009) framgår det att den enskilde ska bifoga intyg på sin funktionsnedsättning och att det är det *centrala* i och med beslutet. Våra tankar

runt kraven för att få tillgång till personkrets tre är att den saknar realistiska kriterier för klienten som blir oerhört svåra att leva upp till.

Vi menar att de som överklagar genom besvär gör det för att ett) se om de tillhör personkretsen, två) och om de gör det, kan anses vara i behov av hjälpen. I personkrets tre så är behovet av ett intyg för det medicinska underlaget bara en del för att styrka funktionsnedsättningen. Vidare måste även behovet styrkas, även detta genom intyg. Det är svårt för de psykiskt funktionshindrade att styrka behovet då de många gånger har vanligt förekommande funktionsnedsättningar som ångest. Hur kan det mätas om ångesten är varaktig, stor, ger betydande svårigheter samt är omfattande som stipuleras i lagstiftningen? Ångest kan variera i omfattning, för vissa personer är den temporär och för andra en ständig närvarande upplevelse. Det är en väldigt individuell funktionsnedsättning som inte ter sig likadant för alla. Det är oftare lättare för personer med kroppsliga funktionsnedsättningar som är förlamade, har amputerade kroppsdelar eller liknande att få tillgång till LSS då detta syns. Psykiska funktionsnedsättningar syns inte och behoven är svåra att påvisa. Om personer med psykisk funktionsnedsättning har ett intyg hur skall denna individuallitet i sjukdomsbilden kunna styrkas till behovet? Detta gör att många av de personer som ansöker som har psykiska funktionsnedsättningar ej kan få ta del av välfärdstatens hjälpapparat. Här ser vi att klienten är i ett maktunderläge mot välfärdstaten då deras funktionsnedsättning ej anses vara tillräckligt för att få ta del av den hjälp de själva anser sig vara i behov av.

I 9§ så finns det en tydlighet då det rör insatser klienten kan söka. Om insatsen står i den 9§ så kan klienten ansöka om den, inte annars. Där är lagstiftningen tydlig till skillnad mot 1§3, där det uppstår en stor förvirring. Vi har kunnat se detta i vårt resultat då alla som söker personlig assistans enligt personkrets tre har så olika funktionsnedsättningar, det är ej tydligt vilka som kan få tillgång till personkrets tre.

Likheter och skillnader

Diskussionen kring kön gav oss mycket huvudbry. Vi kunde se att fler män än kvinnor fick bifall på sina besvär men vi ser inte att detta har med könet att göra då de män (fyra stycken) och kvinnor (en stycken) som fått bifall har bra intyg kring sina funktionsnedsättningar. Om vi utgår enbart från aspekten kring intyg anser vi att länsrätten agerat korrekt. Länsrätten har sett till välfärdstatens hjälpapparat och vad de ställer upp för krav för att hjälpa en klient i en utsatt situation. Könsaspekten förvånade oss då vi ej förväntat oss att kunna se könsmonster. Då dessa könsmonster även gick att förklara med andra aspekter fallerade vårt resonemang kring könets betydelse för utgången av besvären.

Vi såg genomgående att intyg måste vara skrivna av rätt myndighetsperson för att ha tyngd bakom sig i utredningen. Intyg skrivna av "fel" myndighetskategori eller helt enkelt dåligt skrivna i relation till behovet gav ofta avslag på besvären. I denna uppsats tyder det på att till exempel arbetsterapeuternas intyg är "rätt" intyg och läkarnas är de som är "fel" sorts intyg. Här kan det göras gällande att det bara är välfärdstaten som är ägare till makten om hjälp, de kan lyfta eller sänka klienten. Om det nu är intygen som är det avgörande, hur kommer det sig att vissa söker insatsen personlig assistans utan några intyg? Om igen undrar vi är det så att dessa personer anser att deras funktionsnedsättning talar för sig själv, att länsrätten ska lita på deras ord, eller förstår de inte vitsen med intygen? Vissa som söker använder sig även av intyg med läkarnas åsikter eller journalkopior. Tror de att läkarnas åsikter väger så tungt eller har de ej förstått hur viktig en individuell bedömning är?

Vi upplever att de som söker och de som skriver intygen inte riktigt förstått vad som stipuleras i lagen. Många vet att lagen finns men inte vad som krävs för att få ta del av den. Här menar vi att en formulering i LSS-lagen av vikten av ett intyg vore på sin plats. Ett förtydligande genom lagtexten att intyg är viktiga, kanske till och med avgörande, för att få insatsen. Kanske är det så att läkare behöver få ”utbildning” kring hur de ska skriva ett korrekt intyg?

Vi anser dock att länsrätten agerar rätt i vissa frågor då den enskilde ej kan styrka sina behov med de intyg som krävs. Det kan då röra sig om intygslösa personer eller personer med åsiktsintyg. Om en person får ett intyg av till exempel en läkare som skriver att ”han anser att denna person ska ha personlig assistans på grund av...”, klienten upplever då att detta är ett starkt intyg då läkare faktiskt anser att så är fallet. Detta kan vara väldigt missledande för klienten då denna ej vet om intyget är av god kvalitet för att styrka behovet?

Om det föreligger en könsaspekt på vem som får bra skrivna intyg kan vi ej redogöra för i denna uppsats. Det finns dock en tanke om att könet kanske kan påverka hur lätt en person får ett intyg utifrån att männen oftast har intygen som krävs. Detta tillhör dock en annan undersökning och skall ej tas upp i denna diskussion, tanken kan dock väckas.

Språkbruket som vi ser skiljer på våra besvär kan kopplas ihop med kön, männen får, i större utsträckning än kvinnor, en stämpling att de ”ostridigt” tillhör personkrets tre och att dessa män i större utsträckning får insatsen personlig assistans. Kvinnor ses oftare än männen i denna uppsats bli nekade personlig assistans och bedömes ej ens tillhöra personkretsen. Kan detta bero på att kvinnor bedöms hårdare eller finns det andra faktorer såsom att de individer som får stämpeln ostridig och bifall har bra skrivna intyg. Vi ser återigen att intygen fyller en viktig funktion i besvären.

Via dessa två fall ska vi diskutera närmare vad som kan skilja besvären åt. W12 är en kvinna som ostridigt anses tillhöra personkrets tre. Hon anses ej ha tillräckligt stora personliga hjälpbehov, enligt de grundläggande behoven, för att få insatsen. I intyget från W12 har en läkare uttryckt att personlig assistans skulle ge kvinnan kontinuitet. X7 är en kvinna som är funktionsnedsatt och anses ostridigt vara det, inte heller hon får insatsen personlig assistans. X7 har lämnat egen utsago och läkarintyg men ingen av dessa styrker behovet av personlig assistans. Å3 är en man som söker om personlig assistans, han anses vara ostridig och har dessutom intyg som styrker hans behov. Därigenom får han insatsen personlig assistans. Här ser vi prov på att ordet ”ostridigt” i sig själv inte ger rätten till personlig assistans men det ordet i kombination med bra intyg som ej bygger på åsikter ger personen en stor framgång. Är det då så istället att det inte är ordet ostridigt som ger en person rätt utan enbart läkarintyg, arbetsterapeutsintyg med flera? Vår studie visar på att intygen till stor del avgör om en person får rätt mot kommunen i länsrätten.

En person som söker personlig assistans slåss därigenom mot två hinder hos LSS-handläggaren och länsrätten. De slåss för att tillhöra en personkrets och för att anses ha ett tillräckligt stort hjälpbehov då det rör de grundläggande behoven för att bli godkänd som klient. Detta hinder lyckas alltså männen ta sig igenom lättare än kvinnorna. I X7s fall anser länsrätten att han kan få behoven defacto tillfredsställda via Socialtjänstlagen då klienten redan har detta. Om denna person avslutar sina insatser enligt Socialtjänstlagen, skulle hon då bli godkänd för personlig assistans via LSS? Samtidigt säger lagen att om du har insatser via Socialtjänstlagen och söker LSS får inte dessa ställas mot varandra. Om X7 då igen väljer att söka LSS får inte nämnden i kommunen ställa LSS mot Socialtjänstlagen. Borde inte samma regler gälla för länsrätten, får de verkligen besluta att Socialtjänstlagen är tillräckligt då det finns en förutsättning för att LSS kan tillämpas?

Det som påverkar ett beslut är som nämnts intygen. De intyg som kallats åsiktskaraktär, där läkare intygat att de anser att en person behöver LSS för att få leva bra, blir då klassade som ej trovärdiga enligt oss. Dessa åsiktsintyg skapar en godtycklighet som vi ser det. Ett

intyg kan inte, och ska inte, baseras på en läkares åsikter. Det skall framgå fakta om den funktionsnedsattes tillstånd. Inom personkrets tre är det otydligt vilka som får söka, personkrets ett och två har tydliga riktlinjer då det gäller vilka som får söka och vilka funktionsnedsättningar som "accepteras". I personkrets tre samlas alla andra ärenden under en otydlig definition av vilka som får söka och det blir upp till intygen att påvisa att behov föreligger. Då de som skriver intyg, bland våra besvär, är väldigt otydliga får många avslag. Om intygsskrivarna skulle bli tydligare i sina intyg skulle fler personer få rätt till personlig assistans även i personkrets tre enligt oss.

"Experterna" som skriver intygen är specialister på just sina områden. Läkare är experter på den medicinska påverkan en funktionsnedsättning har på kroppen och bör ej skriva vad de anser kunna hjälpa personen i hemmet. Arbetsterapeuter och sjukgymnaster är å andra sidan experter på till exempel kroppens funktioner och bör ej ha åsikter om vilken påverkan en medicin kan ha för klienten. De borde ej inkräkta på varandras områden då deras kompetens är så olika. Det vi sett bland våra besvär är att läkarna ofta inkräktar på andras expertområden och skriver åsiktsintyg. Hur kan en läkare veta att en personlig assistent skulle underlätta för en klient i hemmet? Vad har det med det medicinska att göra? Både arbetsterapeuter och sjukgymnaster är de som skrivit "korrekta" intyg.

Inga regionella skillnader har gått att finna bland de olika länsrätterna vi inhämtat besvär ifrån. Det vi däremot kan se är likheter bland de olika regionerna, alla länsrätter lägger en stor vikt vid intyg och där spelar vilken region du bor i ingen roll.

Klientifiering

En förbryllande sak vi upptäckte som var gemensam för många besvär var den klientifiering som skedde med och runt klienten. Det kan tyckas vara en självklarhet att anpassa sig till det som stipuleras i lagstiftningen. Det som vi fann mest intressant är att även klienten själv klientifierar sig, detta så till den milda grad att klientens styrkor blir ett hinder och svaga sidorna måste förstärkas. Förstärkningen av de svaga och hindrande faktorerna i individens liv sker med välfärdstatens godkännande, vi ser det som ett tvång, då intygen är den största faktorn för att få ett bifall. Alltså ser även klienten vikten av ett bra intyg som styrker svagheter eller ser det intyget som ytterligare ett sätt att bli ställd utanför. Vi ser det som en oerhörd paradox att ju mindre individen kan göra själv desto större chans att få bli delaktig. Är individen lite för självständig så blir det ett avslag. Så vad ska personer som har styrkor göra för att få rätt mot länsrätten, jo, klientifiera sig till sitt handikapp. Detta är helt absurt menar vi. Borde inte en lagstiftning vara så tydlig att ingen individ måste nedvärdera sig själv så till den milda grad att den säljer sin själ?

LSS-handläggaren typifierar klienten för att passa in i den standardiserade normen som behövs för att organisationen skall kunna hand ha en stor mängd klienter på varje LSS-handläggare. Är detta för klientens bästa? Med hjälp av intygen från andra myndighetspersoner sker en ytterligare klientifiering. Här menar vi att makten och självbestämmandet för individen att vara individuell går förlorad på bekostnad för att få vara delaktiga. Detta ser vi som att kampen för delaktighet ej på långa vägar är över. Vi menar att lagstiftningens självbestämmande perspektiv bara är fina ord och något lagstiftarna måste ha med för att det skall se fint ut. Hur skall individen kunna utnyttja sitt självbestämmande när det är alla andra myndighetspersoner som bestämmer om behovet, vilken insats som individen skall få och ifrågasätter allt som individen själv berättar om sina behov.

Framtida forskning

I början av uppsatsen såg vi kön som en del av svaret på vilka som fick bifall och avslag, men, det blev en så komplex situation att vi ej kunde empiriskt belägga detta på något sätt. Vi såg att det berodde på intygen att män fick bifall på sina besvär och kvinnorna fick avslag, men, hur kommer det då att män ändå får bättre intyg? Detta kan vara något för framtida forskning, att se på könsskillnader i LSS-besvär hos länsrätten utifrån en intygsaspekt. Detta skulle kunna vara en tvärvetenskaplig studie att genomföra mellan den sociala omsorgen och vård.

En annan framtida forskning som skulle vara intressant vore att utföra en longitudinell studie av besvär för att se om det blivit någon skillnad över åren hos länsrätten, har de blivit hårdare, är intygsvikten en nypåkommen idé eller har det alltid varit så?

Referenser

- Alvesson, M., & Skoldberg, K. (2007). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Bergmark, Å. (1998). *Nyckelbegrepp i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Bergstrand, B. O. (2009). *LSS och LASS 2009*. Höganäs: Kommunlitteratur
- Danermark, B. (2005). *Sociologiska perspektiv på funktionshinder och handikapp*. Lund: Studentlitteratur.
- Davidsson, B. (2007). *Handläggning av stöd och service till människor med funktionshinder - enligt LSS och SoL*. Lund: Studentlitteratur.
- Dunér A & Nordström M. (2005). *Biståndshandläggningens dilemman och villkor*. Lund: Studentlitteratur.
- Eriksen, E., O, Weigård, J. (2000). *Habermas politiska teori*. Lund: Studentlitteratur
- Foucault, M. (2000). *Power - the essential works 3*. London: Penguin Books Ltd.
- Foucault, M. (2001). *Sexualitetens historia – band 1. Viljan att veta*. Göteborg : Daidalos
- Gregow, T. (2007). SVERIGES RIKES LAG. Stockholm: Norstedts juridik AB
- Johannessen, A., & Tufte, P.A. (2007). *Introduktion till Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB
- Larsson, S., Lilja, J., & Mannheimer, K. (red.) (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindelöf, M., Rönnbäck, E. (2007). *Biståndshandläggning och handlingsutrymme: från ansökan till beslut i äldreomsorgen*. Lund: Studentlitteratur.
- Payne, M. (2002). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.
- Regeringskansliets förvaltningsavdelning. (2008). *Möjlighet att leva som andra – Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning. Slutbetänkande av LSS-kommittén*. Stockholm: Edita Sverige AB.
- Skau, G. M. (2007) *Mellan makt och hjälp. Om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare*. Stockholm: Liber AB.
- Staaf, A., Zanderin, L. (2007). *Förvaltningsrätt – en introduktion för professionsutbildningar*. Kristianstad: Kristianstads boktryckeri AB.
- Socialstyrelsen. (1994). *Handikappreformen – Årsrapport 1994*. Västervik: AB C O Ekblad & Co.
- Thurén, T. (2006). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber AB.
- Wahl, A., Holgersson, C., Höök, P., Lindhag, S. (2001). *Det ordnar sig – teorier om organisation och kön*. Lund: Studentlitteratur AB.

Artiklar

- Clevnert, U., Johansson, L. (2007). International view: Personal assistance in Sweden. *Journal of aging & social policy*, 19, 65-80.
- Ellis, K. (2005). Disability rights in practice: the relationship between human rights and social rights in contemporary social care. *Disability and society*, vol 20, 691-704.
- Hurst, R. (2003). The International Disability Rights Movement and the ICF. *Disability and rehabilitation*, 25, 572-576.
- Kemp, L. (2002). Why are some people's needs unmet?. *Disability and society*, vol 17, 205-218.
- Simonsen, E. (2005). Disability history in Scandinavia: part of an international research field. *Scandinavian journal of disability research*, 7, 137-154.

Internet

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. www.vr.se, hämtad 2009-02-15. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilaga ett

Examensarbete

Från: **Kristian Josefsson** (josefsson80@hotmail.com)

Skickat: den 25 januari 2010 10:57:15

Till: lansratteniblekinge@dom.se; lansrattenedalarna@dom.se; lansratteningotland@dom.se; lansratteningavleborg@dom.se; lansratteningoteborg@dom.se; lansratteninghalland@dom.se; lansratteningamtland@dom.se; lansratteningonkoping@dom.se; lansratteningikalmar@dom.se; lansratteningkronoberg@dom.se; lansratteningmariestad@dom.se; lansratteninginorrboten@dom.se; lansratteningiskane@dom.se; lansratteningistockholm@dom.se; lansratteningisodermanland@dom.se; lansratteningi uppsala@dom.se; lansratteningivanersborg@dom.se; lansratteningivarmland@dom.se; lansratteningivasterbotten@dom.se; lansratteningivasternorrland@dom.se; lansratteningivastmanland@dom.se; lansratteningiorebro@dom.se; lansratteningiostergotland@dom.se

Hej, mitt namn är Kristian Josefsson och jag går sista året på kandidatprogrammet med inriktning mot social omsorg vid Mälardalens högskola i Eskilstuna. Jag och min klasskamrat skall skriva ett examensarbete tillsammans och det som intresserat oss är de domar ni "utfärdar" inom LSS personkrets 3.

Finns det någon möjlighet att få de domslut ni tar i LSS personkrets 3 tillsänt oss?

Detta skulle underlätta vårt examensarbete väldigt mycket.

Stort tack på förhand

//Kristian Josefsson

Hitta kärleken! Klicka här [Hitta en dator som passar dig!](#)

Svara Svara alla Vidarebefordra | Ta bort |